

Nr. 49, (355), 4-10 decembrie 1996

Combaterea epidemiilor

Interviu cu

pag. 10-11

ADRIAN STREINU-CERCEL

Cauzele crizei de benzină

ILIE ȘERBĂNESCU

pag. 4

Unirea de la

1 Decembrie 1918

pag. 13-14

pag. 14-15

„Imitație și identitate“ – VIRGIL NEMOIANU

În așteptarea destul de înfrigurată a prezentării în fața Parlamentului a noului program de guvernare, care trebuie să arate dacă, în sfârșit, România, abandonând politica dezastruoasă a jumătăților de măsură, va ataca decis dureroasele sfidări ale reformei economice și instituționale, îndrăznesc să consemnez un prim act de laudabil curaj al noii puteri, tratat însă de către presă cu o discreție nu întotdeauna inocentă: este vorba despre decizia de includere în noul cabinet a UDMR.

Semnificația acestei viitoare participări nu poate fi subestimată. Nu este vorba, desigur, numai despre câștigul tehnic al obținerii unei majorități confortabile în Parlament, ceea ce va permite votarea fără obstacole a noilor legi, nici numai despre participarea la guvernarea executivă a unor buni politicieni și specialiști în numeroase domenii, și nici măcar numai despre compensarea firească a maghiarilor, care au dat, în proporție covârșitoare, în al doilea tur de scrutin, votul lor lui Emil Constantinescu. Toate aceste motive sînt puternice, fiecare în parte și toate împreună, dar ele nu sînt nici hotărîtoare, nici nu epuizează semnificația deciziei.

Pentru a înțelege despre ce este vorba cu adevărat, trebuie să notăm declarațiile lui Ion Iliescu, de săptămîna trecută, la ora respectivă încă președinte în exercițiu al României, completate de cele ale lui Adrian Năstase. Cei doi s-au arătat foarte îngrijorați de prezența UDMR în guvernul Ciorbea, deoarece astfel, chipurile, secretele de stat ale României ar fi transmise Ungariei. Aceste afirmații, calomnioase și șovine în ultimul grad, ce sugerează că cetățenii

români sînt de două categorii și că în cei de etnie maghiară nu se poate avea încredere, în principiu, deși sînt reprezentanți de un partid legal, prezent în Parlament, sînt, desigur, descalificante pentru noul partid de opoziție, care ar dori să-și confecționeze un ambalaj democratic. Problema mai serioasă este însă că ele sînt, în diferite forme, crezute sau reluate *sotto voce* de persoane care nu sînt deloc asociabile fostei puteri. Ele se regăsesc printre jurnaliști independenți, printre intelectuali, printre oameni de toate categoriile și, desigur, chiar printre destui po-

ANDREI CORNEA

Curaj

liticieni ai noii majorități. Spre exemplu, liberalii din CDR s-au opus un timp prezenței maghiarilor în guvern.

Or, tocmai participarea directă a UDMR la guvernare va putea demonstra, practic, dar și simbolic, că pentru noua putere nu mai există cetățeni români de două categorii, că plătitorii români de impozite nu se divid în „buni români” sau „români verzi” și ceilalți, tratați cu condescendență, toleranță, firește – vremurile o cer –, chiar gratulați, din cînd în cînd, dar numai pînă la punctul cînd ei ar putea deține

funcții executive înalte în stat. Atunci – cred unii, și nu puțini –, ar trebui să ne reamintim că respectivii nu se trag din Traian și Decebal și că au planuri sumbre în privința țării. De asemenea, alții îi denunță și pe cei care au susținut consecvent drepturile minorităților naționale, atît la noi, cît și în alte țări (Turcia, Cecenia), precum Adrian Severin, remarcat drept un apărător stăruitor al *Recomandării 1201* a Consiliului Europei (astăzi inclusă în tratatul româno-ungar), punîndu-le la îndoială, din acest motiv, calificarea de a guverna în statul român.

Neconsimțind la asemenea presiuni considerabile, atît CDR și USD, care au, totuși, singure, majoritatea în ambele Camere, cît și președintele Constantinescu dovedesc că înțeleg să-și asume riscurile nu numai ale unei alte guvernări, dar și pe cele ale unei altfel de guvernări decît cea de pînă acum. A răspunde cum se cuvine naționaliștilor, deopotrivă români, dar și unguri (ale căror voci din UDMR nu au amuțit), a demonstra efectiv caracterul în mare parte diversionist al „chestiunii maghiare”, a dezvolta – printre membrii comunităților naționale, altele decît cea românească – sentimentul de apartenență la patria comună, iar aceasta nu prin propagandă, ci prin responsabilizare, a afirma răspicat principiul democratic esențial – că meritele sînt acordate competenței, și nu genelor –, toate acestea nu reprezintă nici o sarcină ușoară, nici lipsită de pericole.

Curajul de a o fi asumat trebuie, de aceea, semnalat drept o biruință, și mai anume nu doar asupra malignității altora, dar mai ales asupra demonilor proprii, aflați mereu la pîndă.

ILIE ȘERBĂNESCU

Cînd energia este consumată de unii și plătită de alții

Ne aflăm în prag de iarnă. Și din nou, ca în fiecare an, incertitudini planează asupra aprovizionării de iarnă cu energie. Invariabil, aceleași și aceleași declarații contradictorii ale responsabililor în materie: guvernamentali, funcționari în regiile de petrol, gaze și electricitate. Ba că există stocuri suficiente, ba că nu există, ba că vin petrolierele, ba că mai întârzie, ba că s-au strîns banii pentru importuri, ba că nu s-au strîns, ba că s-au luat toate măsurile, ba că ne-a luat iarna pe nepregătite și altele asemenea. De întreabă vreun naiv – dintre aceia care-și fac iarna car și vara sanie – „dar, fraților, voi nu știți că vine iarna?”, „de ce nu v-ați îngrijit din timp să faceți stocuri suficiente, să colectați încă din vară bani pentru importurile de iarnă?”, un noian de explicații vin atunci din partea responsabililor în materie. Oameni serioși, inclusiv bancheri cu notorietate, se străduiesc să explice, în esență, că, în România, piața valutară este „subțire” și, ca atare, plata unui petrolier ajuns în portul Constanța o dată pur și simplu peste cap. De aceea, se susține – mai voalat sau mai puțin voalat – că importurile petroliere trebuie făcute în sistem centralizat, dar, din păcate, guvernul, nemaiafind pîrgăhile centralizării de pe vremuri, nu mai reușește să strîngă valuta necesară pentru import. De parcă, pe vremuri, cînd guvernul stabilea centralizat și producția de furculițe, nu se stătea în frig și nu se intrerupea curentul electric iarnal!

Cînd li se amintește, măcar așa în treacăt, de acest lucru, unii dintre responsabilii în materie se fac a nu avea încotro și scot păsărica pe gură: de fapt și de fapt explicația este că „nu sînt bani!” Și, cu un asemenea răspuns, de care sînt probabil chiar mîndri, pentru că – vezi Doamne! – reprezintă adevărul-adevărat, consideră problema închisă. Urmînd să se tremure de frig și să se intrerupă curentul electric în iarnă și să se aștepte primăvara. După care, la iarna viitoare s-o luăm de la capăt: lamentări, declarații și, la urmă, adevărul: nu sînt banii! Dar problema este alta: de ce nu sînt bani?

Nu sînt bani! Dar de ce?

În această privință, specialiștii sînt tentați, care mai de care, să ofere explicații tehnice, mai simple sau mai complicate, în legătură cu deficiențele și dificultățile din sectorul energetic, din exploatarea, producția, importul, transportul, distribuția și folosirea în sine a energiei.

Dezbrăcată însă de aspectele tehnice, explicația este de natură economică și foarte, foarte simplă: în economia românească se consenmează cea mai slabă eficiență din Europa și, probabil, chiar din lume a folosirii energiei, România cheltuind, din cauza tehnologiilor învechite și a preponderanței masive a industriilor energofage în sistemul industrial, de 3-4 ori mai multă energie, pentru obținerea unui dolar PIB, decît țările dezvoltate.

Deoarece industria, din cauza unei asemenea structuri, nu reușește să exporte într-atît încît să-și asigure, fără probleme, din import, măcar necesarul de energie și de materii prime, pe care, din motive naturale, nu și-l poate acoperi din resurse interne, orice creștere industrială înseamnă, obligatoriu, în România o accelerare a deficitului comercial extern, dacăt această creștere nu este finanțată de aportul valutar al altor ramuri (de fapt agricultura și, eventual, turismul). Acesta este cercul vicios al actualului model industrial românesc. Aspectul grav al problemei este legat de faptul că, intrucît industria nu reușește să-și finanțeze baza materială proprie, ea nu poate conta semnificativ pe importul de echipamente și tehnologii moderne, care s-o ajute să se restructureze. Iar absența restructurării o împiedică să aibă o altă ofertă la export, și cercul vicios continuă.

Motivele perpetuării importului centralizat

Iată de ce nu sînt bani pentru importurile de energie. Mai precis, iată de ce nu este valută. Iar faptul că, an de an, lipsa de bani se perpetuează este strict din cauză că guvernării de pînă acum – atît cei comunisti, de dinainte de 1989, cît și cei postdecembriști – n-au vrut să schimbe cu nimic situația. A schimba situația înseamnă înainte de toate a-i obliga pe consumatori – și nu doar, cumva, pe cei

mici, ci tocmai pe cei mari – să-și diminueze consumul. Aceasta se poate realiza simplu, aplicînd principiul simplu: energia să fie plătită exact de cei ce o consumă. Or, tocmai acest principiu nu a fost niciodată și nu este încă aplicat în România, adică nu a stat și nu stă la baza unui sistem operațional de finanțare a energiei, indiferent dacăt din resurse interne sau din import. Dimpotrivă, străduința tuturor guvernărilor postdecembriști, ca și a predecesorilor lor, de dinainte de '89, a fost de a face astfel încît energia să fie consumată de unii și plătită de alții – sistem nu numai antieconomic, dar și imoral.

Nu întîmplător, pentru ca energia să poată fi, ca și în trecut, consumată de unii și plătită de alții, guvernării postdecembriști nici nu și-au propus să caute un sistem de finanțare a importurilor de petrol și gaze naturale adecvat economiei de piață și descentralizării pieței valutare. Și au apelat la același sistem centralizat din trecut, pe care an de an l-au utilizat, pe cît au putut, în surdina. S-a apelat la acest sistem și nici nu a fost căutat un altul, pentru că era singura modalitate de a dirija resursele, atîtea cite puteau fi obținute, și către activitățile neperformante din industrie, și nu doar către cele performante, spre care le-ar fi îndreptat piața. Mai concret spus: era singura modalitate ca în continuare unii să consume energia și alții s-o plătească. Și mai precis: ca energia să fie irosită în activități ne-profitabile și chiar necesare din industrie mari consumatoare de energie, iar plata s-o facă – cine altcineva?, căci altcineva nu există – sectoarele performante și populația.

Cum se comercializează energia sub costuri

Instrumentul principal, prin care unii consumă energia și alții o plătesc, este menținerea sub costuri, prin diverse manevre, a prețului energiei la consumator. Atenție! sub costuri și nu sub nivelurile pe plan mondial. Există extrem de mulți binevoitori în România – și din păcate și unii oameni serioși, și nu doar dintre cei care nu înțeleg cum stă treaba – care se lamentează că PMI și Banca Mondială încearcă să impună României prețuri interne ale energiei la nivel mondial. Nici unul dintre acești binevoitori nu aduce însă în atenție care este de fapt costul energiei în România. De fapt și de fapt, nu ar fi nici de ce și nici de unde ca în România costurile energiei să fie mai mici decît pe plan mondial. Pentru că 60% din petrol și 25% din gazele naturale provin din import și, evident, achiziționarea din străinătate se face la prețurile mondiale. Iar cărbunele pe care îl exploatăm – și care contează substanțial în balanța energetică – nu se exploatează nicăieri în lume, fiind, prin puterea calorică redusă, sub limita de rentabilitate. Și, deci, dacăt se exploatează, se face la costuri exorbi-

tante. Ca atare, costul producerii energiei în România mai degrabă îl depășește pe cel mondial. Și în nici un caz nu este mai mic. Și dacăt, totuși, energia este desfăcută în România la prețuri mai mici decît cele mondiale, acest lucru se întîmplă doar pe baza a diferite tertipuri și șiretlicuri.

Care sînt acestea? În primul rînd, subevaluarea producției interne de gaze naturale, subevaluare ce este aproape criminală, în condițiile în care este vorba de o resursă de o calitate superioară și, din păcate, pe cale de epuizare în România și care, din nefericire, este folosită masiv la producerea de energie electrică, în loc să fie chimizată superior în industria materialelor plastice și medicamentelor.

În al doilea rînd, menținerea sub costuri a unui preț al energiei la consumator se realizează prin subvenționarea substanțială de la buget a extracției și tratării cărbunelui.

În al treilea rînd, impozitarea slabă a consumului de energie, în locul unei sarcini fiscale importante care să conserve energia, motiv pentru care bugetul este nevoit să-și colecteze veniturile din alte surse, ceea ce și explică povara fiscală, necunoscută în lume, ce apasă asupra salarilor și profiturilor în România.

În sfîrșit, prețul energiei este subvenționat indirect, dar masiv, prin menținerea artificială a cursului valutar al leului, ceea ce reduce, pentru consumatorii interni, costul aprovizionării cu energie din import. Această subvenționare s-a realizat pe scară largă, în ultimii ani, pe de o parte, prin ținerea în frîu, pe cale administrativă, a cursului în diferite perioade, din motive politice și electorale, și mai ales, pe de altă parte, prin păstrarea absurdă la dispoziția guvernului a comenzii cursului la care să fie decontate intern importurile de petrol. Absurdă, pentru că, în mod normal, acest lucru nu ar trebui să constituie în vreun fel treaba guvernului. În mod firesc, ar trebui ca importul să fie decontat la cursul valutar din ziua intrării în țară, indiferent dacăt acesta place sau nu place. Altfel, se poate ajunge la situația aberantă care se produce în România, cînd, din cauza neadaptării la realitate a comenzii guvernamentale privind cursul, importurile de petrol să continue a fi decontate intern, de pildă, la 2.000 de lei dolarul, cînd cursul depășește pe piață 3.000 sau chiar 4.000 de lei dolarul. În acest fel, însă, prețurile la consumator sînt mai mici decît cele cu care economia națională plătește propriu-zis importurile de petrol. Și, cu cît comanda de schimbare a cursului de decontare este întîrziată, cu atît consumul de energie este mai mult subvenționat pe seama efortului economiei naționale. Pe care nimeni altcineva decît populația – în ultima instanță, prin inflație – îl suportă.

Aberația subvenționării consumului

Aberația unui asemenea sistem este perfectă. În toate țările lumii, consumul de energie este descuțat, în fond și la urma urmei, pentru scopul de crucială importanță economică al conservării energiei. Adică, al salvării de la epuizare a resurselor energetice proprii, dacăt aprovizionarea se face din rezerve interne, sau al chivernisirii cu maximă chibzuință a resurselor valutare, cu greu dobîndite din export, în cazul cînd aprovizionarea se face din import. În România, totuși, dar absolut totuși, este invers: prin menținerea unor prețuri la consumator sub costuri, pentru ca unii să plătească ceea ce alții irosesc, consumul de energie este, dimpotrivă, stimulat. Și, intrucît în România consumul energetic este asigurat în bună măsură din import, avem de-a face cu o aberație la pătrat, respectiv cu o subvenționare a importurilor. Zeci de țări nu mai știu ce să facă să-și subvenționeze exporturile și se mai și înfruntă crîncen, în adevărate războaie comerciale, tocmai pentru că își subvenționează și pe cîi nepermise exporturile, și se găsește România, care abia își țirne pantofii, și își permite luxul abominabil de a subvenționa importurile.

Și pentru ce? Pentru ca niște industrii care nu se pot ține pe picioarele proprii să irosească resurse atît de greu agonisite.

Paroxismul a fost atins în ultimii 2 ani ai guvernării Văcăroiu, cînd, pentru stimularea producției industriale, înaintea restructurării ei, asemenea industriei au fost lăsate nu numai să se înfrupte masiv din importuri, fără a ieși în mod corespunzător la export, dar și să nu-și mai achite obligațiile financiare către stat și asigurările sociale, punînd în pericol salariile bugetarilor și pensiile unor oameni care au contribuit o viață la fondul de pensii.

Dacăt noul guvern, în ciuda oricăror consecințe adverse intr-o primă fază, nu va corecta această situație – aplicînd cu strictețe principiul ca energia să fie plătită de cei care o consumă –, nu se poate conta pe nici o schimbare de fond în economia românească și deci pe nici o ameliorare în condițiile de viață ale populației.

FLORIN GABREA

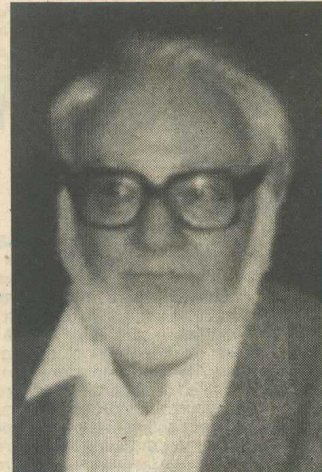
Și cu Paul Goma cum rămîne?

Ceea ce s-a instalat în România – abandonată de puterile aliate și lăsată la cheremul rușilor – la 6 martie 1945, prin intimidare militară și șantaj politic, autolegitimat apoi, la 19 noiembrie 1946, printr-o uriașă fraudă electorală, a fost spulberat, la 17 noiembrie 1996, sperăm, pentru totdeauna. Regimul terorii, al întinericului și al silurii conștiinței colective a fost înlăturat, în cele din urmă, printr-o decizie democratică a majorității. Intrarea în normalitate s-a produs nu prin forțare de porți, escaladare de balcoane, asediere de palate sau instalare de „guverne provizorii de salvare națională”, ci, simplu și firesc, prin urma de vot. Decizia majorității a însemnat eliberarea, așteptată de mai bine de o jumătate de secol. Celebrarea acestei normalități a avut loc în noaptea de 17 noiembrie 1996, în strigătele entuziaste de „Am învins!” și „Sintem acasă!” ale unei mulțimi descătușate și solidare. Sigur, victoria a fost a opoziției, a forțelor democratice și a tuturor aceluia care nu au încetat să lupte și să creadă că acest lucru mai este, încă, posibil. Am știut dintotdeauna cui datorăm suferința, mizeria și pierderea libertății. Dar știm oare și cui datorăm instinctul de supraviețuire morală, nesupunerea și recuștigarea demnității pierdute? Ce a săpat, puțin câte puțin, la temelia sistemului totalitar și a dus, în cele din urmă, inevitabil, la prăbușirea lui?

Rezistența armată a partizanilor din munți, din anii '48-'60, protestele studenților de la Timișoara și București, din '56, greva minerilor din Valea Jiului, din '77, manifestațiile muncitorești de la Brașov, din '87, revoluția din Timișoara și București, din '89, Piața Universității din București, în '90, au fost tot atâtea mici bătălii de hărțuială care au dus la marea și categorică victorie din noiembrie '96. Toți cei care au pus umărul, sacrificii sau nu, merită grațitudinea noastră. Toți cei agresati, deportati, arestati, umiliți și decimați au fost atunci, în noaptea de 17 noiembrie, învoțați la ceasul bucuriei.

Cineva lipsea. Cineva care a gândit și a dorit acest ceas cu inversurare și deznădejde. Cineva care a fost urmărit, hăituit, arestat, interogat, deportat, interzis, bănuț, pîndit, suspectat, pîrît, percheziționat, nereabilitat, nereînmatriculat, refuzat, nepublicat, expatriat, nerechamat, nereîncaadrat, neînviat, neonorat, nepremiat, nerecompensat. Și uitat: scriitorul Paul Goma. Care la 17 ani este „convocat” la Securitate și „reținut” opt zile pentru că a vorbit în clasă despre partizani și ține un jurnal intim. Care la 21 de ani, ca student al Facultății de Filologie, este „judecat” la rectoratul Universității pentru că afirmase că războiul declarat Finlandei de către URSS era un război injust, că „moldovenii” sînt români, că trupele sovietice

din România sînt trupe de ocupație și că limba rusă nu trebuie să fie obligatorie. Care este arestat și condamnat la 2 ani de închisoare corecțională și la 5 ani de domiciliu forțat. Care lucrează, după eliberare, ca zilier, fotograf ambulant, trompetist, încărcător-descărcător de cereale, muncitor necalificat, merceolog. Care scrie proză și nu poate publica în volum, dar care se declară, în 1977, solidar cu mișcarea „Charta 77” din Cehoslovacia (citez: „Dar, iată, s-a dovedit că se poate lupta împotriva degradării programate, la care este supus omul la noi, în socialismul stalinist. Cuvînt-Condei-Conștiință au tulburat digestia celor care, în numele nostru și pentru binele nostru, ne-au călcat în picioare”). Care îi scrie, în același an, lui Nicolae Ceaușescu, îndemnîndu-l să semneze o scrisoare de susținere a „Chartei 77” (!) (citez: „V-am mai spus: românii se tem de Securitate. Rezultă că, în România, doi înși nu se tem de Securitate. Domnia Voastră și cu mine”). Paul Goma, care, exilat la Paris, trăiește cu trupul în Occident, dar cu sufletul aici, la noi. Care, înscris în cursa nefinalizată a candidaturii la Președinție, a dat publicității unul dintre cele mai lucide, grave și intransigente programe de guvernare. Ce-ar putea face pentru Paul Goma Uniunea Scriitorilor – cu un președinte, Laurențiu Ulici, intrat de curind în Parlament – care a găsit

răgazul, înțelegerea și oportunitatea primirii „genialului” Petru Dumitriu, venit în plină campanie prezidențială cu opțiunea gata pregătită? Ce-ar putea face revista *România literară*, de unde, Paul Goma „a cam fost dat afară” în 1973? Ce-ar putea face Președinția Republicii, nouă, reformată (politic, nu religios) și „mult mai umană”, care s-a angajat să fie garantul reconcilierii naționale și care este reprezentată de cîte o ambasadă în mai toate țările lumii? Ce-ar putea face Fundația Culturală Română, care coordonează activitatea cîtorva centre culturale românești, bine plasate în teritoriul european. Ce-ar putea face Ministerul Culturii sau ce-ar putea face Primăria Capitalei? Nu știu și nici nu am intenția să sugerez. Știu doar că nu poate fi vorba de o deplină normalitate, aceea în care Paul Goma nu poate striga, aici, alături de noi, „Am învins!” și, mai ales, „Sintem acasă!”.

CRISTIAN PEDA

Juridizarea vieții politice românești

Analiza vieții politice românești a avut în vedere de cele mai multe ori comportamentele actorilor ei principali, înțelese fie în legătură cu intenții ascunse, cu scenarii (bineînțeles, malefice), fie în legătură cu pasiunile – mai mult sau mai puțin nobile, mai mult sau mai puțin aprinse – ale comentatorului însuși. Dezvăluirea scenariilor, respectiv dezvelirea moralităților au alcătuit registrul de lucru al gazetarilor, inspirînd apoi cetățenii azy de informare și orientînd politicienii, marea majoritate a acestora din urmă alcătuiindu-și cultura politică din lecturi ale presei. Raportarea comportamentelor politicienilor la legi, adică la ceea ce reglează chiar poziția lor față de guvernare, a constituit mai degrabă o excepție, repede deturnată, de altfel, către cele două variante banale ale analizei menționate mai sus. Cazul cel mai clar în această privință îl reprezintă discuția despre al treilea mandat de președinție la care aspira d-l Ion Iliescu, discuție rapid intersectată de scenarii și de discuții în termeni pretinși morali. Neseriozitatea asumării premiselor juridice ale debaterii politice iese la iveală și acum, cînd aspirantul la al treilea mandat a fost învins, prin alegeri, și nu prin forța legii (care a fost evident manipulată de Curtea Constituțională).

Această neseriozitate iese la iveală, ca să zicem așa, în mod direct, căci nimeni nu pare să-și mai amintească de tentativa fostului președinte de a guverna 11 ani România, d-l Iliescu devenind în schimb un soi de exponat senzational în muzeul demorației, chiar dacă aceasta e considerată la noi abia incipientă. A ignora acum istoria preelectorală a d-lui Iliescu înseamnă a interzice interpretările unor situații politice pline de învățăminte. De pildă, nici un comentariu al situației din Belarus nu a evidențiat apropierea dintre aspirațiile lui Lukașenko

și cele ale lui Iliescu și, în consecință, nimeni nu a remarcat forța Curții Constituționale de la Minsk, forță manifestată într-o situație încă mai dificilă decît în România (căci Lukașenko a organizat referendumul, în ciuda avizului negativ al Curții). Neseriozitatea asumării juridizării vieții politice a ieșit însă în evidență și în alt fel, în legătură cu un personaj care, în aparență, este cu totul diferit de d-l Iliescu, chiar dacă încrederea cvasiunanimă de care se bucură astăzi seamănă izbitor cu „consensusul” visat acum cîțiva ani de fostul președinte. Personajul despre care e vorba e viitorul prim-ministru al României, d-l Victor Ciorbea. Domnia sa a fost desemnat să angajeze discuții pentru alcătuirea unui cabinet și prima problemă care s-a ivit a fost ce anume se va întîmpla cu poziția de primar, pe care o ocupă din iunie trecut. Domnul Ciorbea s-a grăbit să dea răspuns acestei întrebări. Mai precis, fiind jurist de formație, d-l Ciorbea a afirmat că va solicita Curții Constituționale soluționarea acestei situații inedite, în care un primar e desemnat să alcătuiască un cabinet guvernamental. Mai mult decît atât, d-l Ciorbea, dorind probabil să anuleze orice posibilă speculație în privința păstrării poziției de primar ca rezervă pentru o eventuală demitere ulterioară, a declarat că se va supune deciziei Curții Constituționale.

S-a observat destul de repede că un asemenea punct de vedere este cel puțin straniu. Într-adevăr, prevederile Constituției sînt atât de clare, încît a solicita o clarificare din partea Curții Constituționale înseamnă curată pierdere de vreme. Textul articolului 104, alin. 1 precizează că participarea la guvern e incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții publice, excepție făcînd calitatea de deputat sau senator. Speculațiile care s-ar putea face plecînd de la faptul că articolul vorbește de exercitarea

funcției, nu de desemnarea în funcție, d-l Ciorbea putînd fi atunci și prim-ministru, și primar, dar exercitînd doar a doua funcție, aceste speculații seamănă leit cu sofistica avocaților d-lui Iliescu, care susțineau nu de mult că, între adoptarea Constituției în 1991 și alegerea din 1992, domnia sa a fost și – simultan – n-a fost președinte, în acord cu Constituția, exercitînd doar vechile atribuții prevăzute de Lege, nu și pe cele indicate de textul supus referendumului. Fără să își dea seama, d-l Ciorbea a furnizat astfel amatorilor de scenarii materie de lucru, căci s-ar putea susține că discursul de acest fel nu are în vedere decît flatarea judecătorilor Curții Constituționale, într-o încercare de a-i asocia într-o cauză a cărei rezolvare e evidentă și pentru profan.

Amatorii de scenarii trebuie să fie însă – vai! – descurajați, căci problema se află în altă parte și – vorba noului președinte – e o problemă „foarte serioasă”. Domnul Ciorbea nu avea cum să încerce o asemenea manipulare a judecătorilor Curții. Iar aceasta, din simplul motiv că domnia sa nu dispune de nici o bază legală pentru a sesiza Curtea într-o asemenea problemă. Pur și simplu, Curtea Constituțională a României nu furnizează azy de acest fel. Funcțiunile ei sînt precizate de lege și e bine ca juriștii, mai înainte de oricine, să le cunoască și să le respecte.

Juridizarea vieții politice românești nu are nici o șansă dacă responsabilitățile publice sînt asumate în chip superficial. Constanta raportare la textele de lege este – iată! – dificilă și pentru juriști. Această constatare ne îngăduie să adăugăm aici o observație, în speranța evitării unei posibile confuzii. Juridizarea vieții politice nu înseamnă declanșarea unei „orgii parlamentare”, adoptarea unei serii nesfîrșite de texte de lege, în care să nu se mai poată descurca nici măcar specialiștii. Dimpotrivă. Raportarea comportamentelor politice exclusiv la lege e favorizată de simplificarea corpului de regulamente. O asemenea simplificare e cerută de fapt, în primul rînd, de normalizarea raportului cetățeanului cu Legea. O junglă legislativă nu va îngădui niciodată o situație corectă a cetățeanului. Primul act care ar trebui reformulat este chiar Constituția actuală, confuză și greoaie, împingînd ea însăși în hățișul altor legi, care trebuie să-l precizeze dispozițiile. Vor găsi oare noii guvernanți timpul necesar pentru fondarea unei alte Republici? Una care să facă posibilă juridizarea suplă și inteligibilă a vieții politice?

GABRIELA ADAMEȘTEANU

O trăsătură ne-europeană: aroganța elitei

Unul din rezultatele votului din 17 noiembrie...

Pentru tinerii și pentru intelectualii agrasați fizic și psihic...

În fapt, această stare de febrilă frustrare adolescențiană...

(Este un complex de superioritate la fel de discutabil...

tepți, în cel mai „european” context, sînt gata să-ți trîntească...

Lumea elitei se dispune în cercuri concentrice, așezate la etaje diferite...

Străinii descifrează la noi foarte repede, ca pe o boală a copilăriei...

Voi mai reveni, cu corectări și nuanțări, la aceste lucruri...

PE MARGINEA POLEMICII DINTRE GABRIEL ANDREESCU, CRISTIAN TUDOR POPESCU ȘI OCTAVIAN PALER

mună a revistei și reguli comune, pro-custiene sau nu...

Pentru a nu mai lungi vorba, voi cita ideile și frazele cu care nu sînt de acord și voi reveni pe rînd...

1. Despre cotidianul Adevărul: „Nu cunosc un cotidian de mare tiraj care să joace mai bine rolul unui agent de influență rusă...”

2. Despre redactorul-șef adjunct al cotidianului Adevărul: „„Băieții” nu au dispărut peste noapte, în urma alegerilor...”

3. Despre Octavian Paler, directorul de onoare al cotidianului România liberă: „...singurul joc pe care îl face este în serviciul propriei persoane”

4.discursul purulent al lui Cristian Tudor Popescu ori repetitivitatea senilizantă a lui Octavian Paler.

1. Polarizarea societății românești, despre care am vorbit la început, dar și evoluția treptată a cotidianului Adevărul pe linia profesionalismului...

deocamdată nimeni nu-l deține total în presa de azi) m-au făcut să mă apropiez de el încet, cu mari rețineri...

2. Nu Cristian Tudor Popescu este autorul articolului „Fire-ai al naibii, majestate!”, ci Sergiu Andon...

3-4. Textele vorbesc de la sine despre modul lipsit de respect în care este tratat un partener de discuție...

Această polemică s-a născut din războiul pentru Adrian Severin, care, în diferență de toate disputele trecute și viitoare...

Voi încerca să revin la acest subiect în numărul următor, pe marginea unui dosar polemic, din păcate, mult mai mare.

• REVISTA PRESEI • REVISTA PRESEI • REVISTA PRESEI • REVISTA PRESEI •

kurzilor. În esență, d-l Severin ne strică relațiile cu vecinii și ne împiedică să intrăm în NATO...

Simbătă 30 noiembrie, d-l Cristian Tudor Popescu ne ceartă și îl ceartă rău pe d-l Gabriel Andreescu...

care tot atunci bîntuiau România... N-o facem nici acum”. Curios totuși: în același număr, sub titlul „O bombă în samizdat: Roger Garaudy – Miturile fondatoare ale politicii israeliene...”

„revizioniste”, prin care se neagă, dacă nu realitatea, cel puțin semnificația Holocaustului evreilor din timpul celui de-al doilea război mondial...

altminteri, sioniștii nu prea mai „bîntuiau România”, cel puțin în anii ’50 – așa cum totuși crede d-l Popescu – din simplul motiv că se aflau în închisorile comuniste.

Parafrazîndu-l pe d-l Popescu, să declarăm la rîndul nostru că nu spunem că la Adevărul sînt mulți șovini și antisemiți...

ANDREI CORNEA

KAREN FOGG

De la o Europă romantică la una pragmatică

LAZĂR VLĂȘCEANU

OANA ARMEANU

Delegația Comisiei Europene în România și Fundația Soros au organizat sub titlul „Cum să studiezi Europa?” o conferință despre situația studiilor de integrare europeană în România și posibilitățile de dezvoltare a lor (București, 22-24 noiembrie 1996). La conferință au participat șefii celor două instituții, Karen Fogg și Lazăr Vlăsceanu, și specialiști în domeniu din țările Uniunii Europene și ale Europei Centrale: profesori universitari la catedrele de integrare europeană ale universităților din Atena, Roma, Florența, Barcelona etc., profesori la Colegiul Europei de la Bruges și la Universitatea Central Europeană, directori ai unor institute de studii europene și de științe economice și politice ș.a.m.d. Din partea română au vorbit profesori de la facultățile de studii europene și de studii economice și politice din București, Cluj, Iași și Timișoara, reprezentanți ai Ministerului Învățământului și ai Ministerului Afacerilor Externe, specialiști în probleme de integrare europeană, analiști economici și politici, politicieni etc.

În cuvântul de deschidere, doamna Karen Fogg a spus că apreciază activitatea din mediul academic românesc în domeniul studiilor de integrare europeană, cu atât mai mult cu cât cunoaște greutățile: lipsa cărților și a periodicelor de specialitate, dificultatea universitarilor români de a călători prin Europa și de a-și întâlni colegii din alte țări etc. Karen Fogg și-a exprimat speranța că viitorul guvern va acorda interes analizei și studiilor privind integrarea, pentru ca acest proces să nu mai fie abordat într-un mod romantic, idealist, ci dintr-o perspectivă pragmatică. „Sunt încă multe de făcut în acest domeniu. Europa este atât de complexă, încât nu se poate studia într-un singur curs, cum se procedea în universitățile românești, în care nu se face nici măcar distincția între Uniunea Europeană și Consiliul Europei”.

Lazăr Vlăsceanu, președintele Fundației Soros, a amintit lipsa de înțelegere la nivelul populației României a procesului de integrare europeană. 95% din români, potrivit sondajelor, doresc integrarea, dar știu ei cu adevărat ce înseamnă ea? Tentative de introducere a studiilor europene în universitățile românești au existat, dar ele nu sînt consonante cu alte țări și nu corespund necesităților. Este nevoie însă nu numai de studii academice, consideră Lazăr Vlăsceanu, ci și de o activitate la nivelul întregii societăți. Integrarea europeană nu înseamnă numai pregătirea de specialiști, ci și crearea unei societăți deschise, democratice, construcția de drumuri și poduri, orașe curate etc.

Loukas Tsoukalis, profesor la catedra de integrare europeană a Universității din Atena și la Colegiul Europei de la Bruges, a adus în discuție câteva din întrebările care stau azi în fața statelor membre UE: care este relația dintre UE și statul național – antagonism sau simbioză?; cât de integrată să fie

Europa de mâine?; care va fi natura noului sistem politic european? va semăna el cu unul federalist?; cine să aibă mai multă putere – Parlamentul European, sau parlamentele naționale?; există o identitate europeană și, dacă nu, cum poate fi ea creată? etc.

În cele trei zile ale conferinței, peste 100 de participanți din România și alte țări europene au discutat, în pleni și pe grupe de lucru, aspecte legate de integrarea europeană, atât din perspectiva dezvoltării studiilor universitare în domeniu, cât și a transformărilor economice, politice și sociale cărora trebuie să le facă față țările asociate. Soledad García, profesor la Universitatea din Barcelona, a subliniat faptul că informația despre integrarea europeană este insuficientă chiar în țările UE, oamenii reșimțind foarte slab identitatea europeană. Howard Machin, director al Institutului European din cadrul Școlii de Științe Economice și Politice din Londra, a amintit gafele ziariștilor din țările membre, care scriu despre Uniunea Europeană fără a cunoaște neori chiar noțiuni elementare despre aceasta.

P. Ioakimidis, profesor asociat la Universitatea din Atena, a vorbit despre lipsa de idei și de viziune asupra modului cum se va dezvolta UE în viitor, ceea ce el numea lipsă de *political leadership*. Peter Martin Holmes, profesor la Institutul European de la Sussex, a insistat asupra faptului că, în interiorul UE, există întotdeauna o problemă engleză. Englezii consideră că nu este nevoie decât de o zonă de comerț liberă și spun nu la toate celelalte încercări de găsimă a unui numitor comun între țările UE.

Remarcabilă a fost analiza făcută de Jacek Saryusz-Wolski, rector la Colegiul Europei de la Varșovia, fost plenipotențiar guvernamental pentru integrare europeană, cu privire la situația țărilor din Europa Centrală și de Est. În viziunea sa, problema acestor țări stă în faptul că tratatele de asociere pe care le-au semnat cu UE nu reprezintă adevărate pre-strategii de aderare. El a enumerat punctele necesare a fi îndeplinite de candidații la integrare. Pe primul loc se află, în opinia sa, mobilizarea forțelor sociale și politice, implicarea societății civile, participarea cetățenilor la dezbateri. Abia pe locul al doilea s-ar situa ajustarea macroeconomică, în cadrul căreia esențială este privatizarea. Urmează adaptarea legislației la cea comunitară, reforma administrației publice și continuarea dialogului cu UE. „Vrem o Europă care să nu fie bazată pe principiul excluderii”, a declarat Jacek Wolski, „o Europă care să ofere destulă flexibilitate și perspective pentru largire”. Pentru aceasta este nevoie de o voință politică. Altfel, există riscul ca „lucrurile să se petreacă în afara UE și ca țările candidate să se piardă într-un Triunghi al Bermudei”.

Vorbitorii români au prezentat experiența lor și au venit cu propuneri privind dezvoltarea studiilor europene. Viziunea lor a venit în contradicție cu cea a oaspeților străini, profesorii români fiind de părere

aproape în unanimitate că nu este oportună crearea unor facultăți de studii europene, ci introducerea acestor studii ca module de curs în programa altor facultăți sau ca studii postuniversitare (masterat și doctorat). „Studiile europene nu sînt discipline academice în sensul clasic al termenului și nici o *profession sine*”, a spus rectorul Universității București, Ioan Mihăilescu. „Nu sînt nici o *pepinieră* de specialiști *fără frontiere* sau *fără țară*. Nu sînt o *deghizare de fațadă* pentru a face ceva ce este la modă și nici un mijloc de legitimare a birocrățiilor paneuropene”. Adrian Miroiu, director în Ministerul Învățământului, a fost de aceeași părere, și anume că în stadiul actual sînt de preferat acele programe care pornesc de la ideea că studiile europene nu sînt o disciplină deja constituită, Ministerul Învățământului urmînd să susțină programele postuniversitare în domeniu. Aceeași opinie a fost exprimată și de Daniel Dăianu, care a susținut, totodată, ideea creării unui Institut al Academiei Române, a unei reviste de specialitate și a unei comunități științifice, cu centre de gândire în principalele universități din țară, care să se ocupe cu studii sistematice al problematicii europene, pentru ca „politica României în acest domeniu să nu fie dată de o *intîlnire la Snagov*”. El a subliniat, de asemenea, faptul că „integrarea europeană nu trebuie privită ca un mod de rezolvare a problemelor noastre. Lumea începe acasă. De ce avem nevoie să vină Bonn-ul să ne spună ce să facem? Guvernele noastre pot decide singure”.

Ilie Șerbănescu a atras atenția asupra riscului ca România, dacă nu va începe de urgență restructurarea industriei, să nu mai facă față acordului de asociere la UE și să fie obligată să renunțe.

În sesiunea de închidere au fost prezentate proiectele de viitor. Fundația Soros, a spus Lazăr Vlăsceanu, va sprijini studiile europene în instituțiile de învățămînt superior (dezvoltarea programelor, completarea bibliotecilor cu literatura de specialitate în domeniu, suport pentru elaborarea de manuale economice, juridice, social-politice din unghiul integrării europene); va sprijini grupuri de reflecție asupra integrării europene; va sprijini formarea specialiștilor în domeniul integrării europene; va contribui la informarea sistematică a opiniei publice românești pe tema integrării. Delegația Comisiei Europene este dispusă să sprijine eforturile românești prin contacte și finanțări, a spus Karen Fogg, și va susține inițiativele universităților de organizare a unor școli de vară pe teme specifice integrării și ideea constituirii unei asociații europene a studenților. Ioan Mihăilescu a amintit câteva inițiative ale specialiștilor români: crearea unui Institut de management, cu o componentă de management european, a unui Centru de studii politice, a unui Centru de studii europene și a unei Asociații de studii europene, care să armonizeze studiile, cercetările și învățămîntul în acest domeniu.

Politica monetară a României merge într-o direcție bună

Săptămîna trecută s-a aflat în România, ca oaspete al BNR, d-l Thomas Davis, vicepreședinte al *Federal Reserve Bank of Kansas City*, una dintre cele 12 bănci centrale din SUA. Principalele subiecte ale discuțiilor pe care acesta le-a avut cu responsabilii din BNR au fost: particularitatea inflației în țara noastră și modalitățile de stabilizare a prețurilor. Analizele efectuate cu acest prilej au reconfirmat faptul că, deși inflația în România cunoaște și determinări de ordin monetar, principalele ei surse se află în economia reală: producție, consum, import-export. O dramatică sursă de inflație este „emiterea” de bani-surrogat, prin arrierate, fapt reflectat într-un blocaj financiar de proporții – un adevărat „cancer al economiei”. Oricît de bine cali-

brată ar fi masa monetară reală și oricît de eficient controlul lichidităților, faptul că întreprinderile cu capital de stat sau regiile autonome se „creditează” între ele prin întîrzieri de plăți continuă să întretină în economia românească un climat inflaționist foarte periculos – s-a arătat în cadrul discuțiilor.

Thomas Davis a subliniat, într-o întîlnire cu ziaristi, că într-o economie de piață nu există o prioritate mai mare decît stabilitatea prețurilor. Sigur, într-o astfel de economie pot exista fluctuații – unele prețuri pot crește, însă atunci, și în aceeași măsură, altele scad, astfel încît „există întotdeauna o ajustare a resurselor”. Instabilitatea prețurilor duce întotdeauna la o perturbare a pieței libere și (ca efect direct al acesteia) la apariția disfuncționalităților în eco-

nomie. În ordine inversă, se poate imagina că numai după ce se va reuși stabilizarea prețurilor se va putea spera ca piața liberă să funcționeze în România.

Referindu-se la întreprinderile cu capital de stat, încă subvenționate, Thomas Davis a arătat că într-o economie de piață acest lucru este costisitor și inefficient, iar „România nu-i va mai putea face față mult timp”. Trecerea de la o întreprindere subvenționată la una rentabilă impune o absorbție masivă de resurse. Aceasta presupune însă o flexibilitate a pieței de muncă, a pieței monetare și de capital și un curs valutar liber și flexibil. Politica monetară pe care banca centrală o va adopta joacă un rol crucial în transformarea economiei, a opinat Thomas Davis, care a apreciat în continuare că „politica monetară a României merge într-o direcție bună”. Pentru ca totuși această politică să dea roade, banca centrală trebuie să beneficieze de un mare grad de independență. „Independența este o cerință de bază a politicii monetare”, a întărit vicepreședintele băncii americane. În luarea deciziilor de această natură, factorul politic trebuie să lipsească, și el nu lipsește decît atunci cînd „o bancă este cu adevărat independentă” – a mai arătat Thomas Davis. (I.A.)

Mizeria și lipsa de responsabilitate sînt cauza epidemiilor

– Interviu cu dr. ADRIAN STREINU-CERCEL, realizat de Oana Armeanu –

Orașele mari sînt amenințate de epidemii

În ultima vreme am început să trăim cu spaima epidemiilor: de hepatită, de enterocolită, de meningită etc. Ce spun cifrele oficiale ale Ministerului Sănătății în această privință? A crescut într-adevăr numărul de îmbolnăviri, sau aflăm acum lucruri care înainte erau ascunse populației?

Să începem cu situația de la Rovinari. Acolo sînt 261 de cazuri de enterocolită, dintre care șase decese, toate la grupa de vîrstă 0-1 an. Îmbolnăvirile au predominat la copiii sub nouă ani. Causa epidemiei de la Rovinari este rețeaua de alimentare cu apă, care are în prezent 11 spărături mari, prin care se produce contaminarea apei. Stația de filtrare a apei de acolo ne-a pus și ea probleme din punctul de vedere al clorinării apei, pentru că în câteva rînduri nu au avut clorul necesar. Din cauza rețelei îmbătrînite de alimentare cu apă, se repară o spărătură într-un loc și apare alta în alt loc. Din 18 spărături care existau la începutul lunii octombrie, acum sînt 11, în ciuda faptului că s-a mai reparat pe ici-pe colo, dar a plesnit în alte părți. Același lucru ne va aștepta cam în toate orașele mari în care nu s-au întreținut rețelele de alimentare cu apă. Cel mai mult mi-e teamă să nu apară în București, pentru că nu am avea nici o putere de intervenție.

Cît timp apa din Rovinari a fost contaminată, exista posibilitatea asigurării apei potabile pentru populația de acolo?

Bineînțeles. La stația de filtrare a apei apa este bună. Le-am spus să ia două cisterne și să împartă apă de băut populației. N-ar fi fost atît de greu, pentru că Rovinari are doar 14.000 de oameni. Însă administrația nu a dat curs acestei cereri. Era nevoie să asigure numai apa de băut, nu și cea de spălat. Cu apa contaminată poți să speli rufe, că nu se întîmplă nimic. Dar nu este bună de băut. Inițial, fîntînile de acolo au fost și ele contaminate. S-au decontaminat fîntînile, apa a fost bună o perioadă, după care iar a devenit nepotabilă. Noi am monitorizat zilnic calitatea apei. S-a organizat o licitație ca să se înlocuiască țevăria, dar lucrarea se poate realiza cel mai devreme în 18 luni. Am atras atenția autorităților locale încă din luna august că sînt probleme la aprovizionarea cu apă, dar nu au luat nici o măsură. Și atunci am dat dispoziție să fie anunțate Procuratura, Poliția, să se ia măsuri, pentru că nu-i de joacă.

Pericolul apariției acestor epidemii este mai mare în orașele în care apa se intrerupe cîteva ore pe zi?

Nu este mai mare în aceste orașe, ci acolo unde populația este numeroasă și unde mai mulți oameni folosesc aceeași sursă de apă. Cu cît este aglomerația mai mare pe aceeași conductă, cu atît riscul de îmbolnăvire este mai mare. Este adevărat însă că în momentul în care se intrerupe apa se creează o presiune negativă în conductă. În cazul în care conductele sînt perforate, evident că această presiune negativă va absorbi din mediul exterior, ceea ce va duce la contaminarea apei. Dacă și conductele de drenaj al apelor reziduale sînt sparte – și sînt! –, atunci este evident faptul că apa reziduală se infiltrază în conductele de apă potabilă. Normal este ca apa să nu se intrerupă, pentru că fluxul continuu duce la scăderea încărcăturii de bacterii. La Rovinari, apa curge doar 12 ore pe zi.

Un alt caz este la Sibiu. Acolo a apărut un focar de infecție enteropatalice, care a debutat în data de 11 noiembrie la un leagăn de copii unde sînt 41 de copii și 15 salariați. Totul a pornit de la un copil venit de la Spitalul de pediatrie din Mediaș, care a avut o angină veziculoasă și care i-a molipsit și pe ceilalți. Pînă la ora actuală, din cei 41 de copii, 20 au făcut infecții respiratorii și tulburări digestive, și doi dintre ei au murit. Inspectoratul de Poliție Sanitară a luat măsurile de carantină obișnuite pentru orice fel de focar de infecție. Institutul de igienă de la Cluj a monitorizat cazul. Sperăm că într-o săptămînă acest focar va fi stîns, pentru că acesta este timpul de incubație.

O altă problemă explozivă este la Drobeta Turnu-Severin. La maternitatea de acolo, care a fost mutată în cadrul spitalului, maternitatea fiind

în renovare, s-au înregistrat 20 de cazuri de infecții stafilococice la nou-născuți, cu șase decese, cu determinări respiratorii, digestive, cutanate, un cortegiu întreg simptomatic. Oamenii noștri au fost acolo, a fost și o comisie de la „Mama și Copilul”. S-a dat dispoziție să se mute înapoi maternitatea în clădirea ei, s-au stabilit noi circuite pentru oamenii care sînt posibile surse de infecție și izolarea copiilor bolnavi.

Au mai avut și alte orașe probleme? Deocamdată nu, slavă Domnului! Toate aceste focare demonstrează mizeria care este în țară. Sînt exemple de mizerie și de lipsă de responsabilitate. Este deprimant, dar asta este situația.

Hepatita A: boala mizeriei

A crescut și numărul de cazuri de hepatită A și B? Numai de hepatită A. Sintem într-o epidemie de hepatită A, dar care, deocamdată, este sub așteptări. Studiile epidemiologice arătau că în cursul acestei luni vom avea o incidență mult mai mare de hepatită A, din fericire însă cazurile sînt cam la un sfert din așteptările noastre. Urmărind curbele epidemiologice, se vede că la 8-10 ani există cîte un vîrf pentru hepatită, din cauza apariției unor noi generații care nu sînt imunizate. Au loc atunci explozii de hepatită. Noi am examinat aceste curbe epidemiologice și am estimat că anul acesta sau cel

Dr. Adrian Streinu-Cercel s-a născut în 1956. A terminat Facultatea de Medicină în 1982. Este medic primar din 1993 și șef de secție și lector universitar din 1994. În perioada 1990-1994 conduce în calitate de director Spitalul de boli infecțioase Colentina. Între 1992 și 1993 face o specializare în management sanitar în Franța. În septembrie 1996 devine directorul Direcției de Medicină Preventivă și Promovare a Sănătății din Ministerul Sănătății. A publicat 60 de lucrări și cartea *Pneumoniile bacteriene ale adultului*. Este membru al Academiei de Științe medicale din New York.

tîrziu la anul va fi un vîrf epidemic. Motiv pentru care am și luat măsura să vaccinăm copiii. Cei care sînt cei mai predispuși la boală sînt copiii între 5 și 9 ani, la care incidența este de 56%, și cei între 9 și 14 ani, la care incidența hepatitei A este de 70%. Singura modalitate ca să putem intrerupe acest lanț epidemiologic este vaccinarea, pentru că apa este poluată, iar utilizarea săpunului reprezintă o problemă în România. Virusul se transmite în principal vara și spre toamnă, iar epidemia începe odată cu deschiderea școlii. Atunci apar primele cazuri, cum s-a întîmplat și anul acesta. N-a fost nimic neobișnuit, dar pare mai senzațional pentru că acum dăm presei toate aceste informații. Erau și înainte suficiente cazuri, dar nu întreba nimeni de ele. Ne ocupăm doar noi, medicii. Este foarte bine că presa se interesează, poate așa mai pricepe lumea să se spele pe mîini înainte de a mânca. Se duc în metrou, în tramvai, pun mîna peste tot și pe urmă mînîncă un hamburger pe stradă, cu mîinile nespălate.

Cînd veți începe campania de vaccinare contra hepatitei B?

Vaccinarea contra hepatitei B va începe foarte probabil pe data de 15 ianuarie. Noi îi vom vaccina gratuit pe cei care au riscul cel mai mare de a face hepatită B: nou-născuții și grupa de vîrstă de 14 ani, care începe să se gîndească la activitatea sexuală și are probleme dentare. O să mai avem încă o campanie de vaccinare, de data aceasta contra cost, organizată împreună cu Agenția de Informație a Statelor Unite și cu UNICEF, pentru toate celelalte categorii de populație care ar vrea să se vaccineze. Vaccinul va putea fi cumpărat prin Inspectoratele noastre sanitare la un preț modic, cam de 10.000 lei fiole, față de 45.000 lei cît este actual, fiind necesare trei fiole. Preconizăm ca acest lucru să funcționeze în a doua parte a lunii ianuarie, începând lunii februarie. Agenția de Informație a Statelor Unite și UNICEF au pus la dispoziție Ministerului Sănătății 250.000 dolari ca să cumpărăm vaccinul, cu condiția ca banii pe care oamenii îi vor plăti pentru achiziționarea lui să fie depuși într-un cont din care să se cumpere noi cantități de vaccin și în felul acesta să se înlocuiască vaccinul care a fost consumat.

Vaccinarea contra hepatitei B se face o singură dată în viață, sau trebuie repetată la anumite intervale?

Se face un singur rapel la 5 ani de la vaccinare.

Dar cea pentru hepatita A?

Se face un singur rapel la 10 ani pentru copiii mici și nici un rapel pentru copiii mari.

S-au mai înregistrat cazuri de hepatită B transmise în spital, prin transfuzii sau instrumentar nesterilizat?

Prin transfuzii există riscul de contaminare. În ce privește instrumentarul, am început o campanie de control în spitale, dispensare, policlinici, din punct de vedere al igienei și al modului de sterilizare. Vrem să știm cum stăm, ca să știm ce avem de făcut. În cazul în care voi mai rămîne la Ministerul Sănătății, intenționez ca în următorul an să introducem obligatoriu recoltarea cu vid a singelui peste tot în țară și folosirea mînușilor la recoltat, la manevrele invazive și în laboratoarele care manipulează produse biologice (sînge etc.).

Utilizarea în toată țara a seringilor de unică folosință este obligatorie?

Sigur că da. Problema este că nu Ministerul asigură acest lucru. Ministerul alocă niște bani spitalelor, policlinicilor etc., iar managerul local – directorul – este responsabil de stabilirea strategiei. Dispoziția noastră a fost ca pe primul loc în strategie să fie utilizarea de seringi și ace de unică folosință. Dacă ei nu vor să investească banii pentru asta și zic că au o sterilizare foarte bună, îi privește. Dar răspund cu capul dacă se întîmplă ceva. Problema cu utilizarea seringilor de unică folosință a fost deosebit de importantă în anii '90, cînd lumea a înțeles că, dacă este de unică folosință, poate fi folosită de mai multe ori. Și a fost foarte greu, a trecut cam aproape un an de zile pînă cînd oamenii au înțeles că acea seringă trebuie aruncată și distrusă după ce a fost folosită. La ora actuală, sistemul de distrugere a seringilor de unică folosință nu este încă pus la punct. Noi am distribuit o serie de cutii incineratoare. Se umple cutia respectivă cu seringi și ace și se dă foc conținutului, care ajunge la 800°C, formînd o magmă biodegradabilă. Am distribuit, de asemenea, prin Inspectoratele de Poliție Sanitară, seringi autodestructibile. Acestea se folosesc numai pentru vaccinare. Au un manșon de metal care, după ce seringă s-a încărcat o dată și s-a injectat, se îndoaie, se blochează și nu se mai poate mișca. Cu siguranță că acea seringă nu va putea fi folosită a doua oară.

Ne aflăm acum într-o campanie de vaccinare pentru poliomieliță. România este înscrisă în acordul OMS de eradicare a poliomieliței pînă în anul 2000. Copii care au fost în mod obișnuit vaccinați contra poliomieliței primesc din nou vaccinarea completă – ceea ce este un lucru foarte bun, poliomieliță fiind o boală mortală și invalidantă.

Cum a fost oprită epidemia de meningo-encefalită? Prin moartea țîțarilor?

Țîțarii n-au murit, ci sînt în adăposturi, în subsoluri.

Să ne așteptăm ca la primăvară epidemia să izbucnească din nou?

DANIEL DĂIANU

Mersul transformării*

VII

Pe termen mediu (1)

Pe termen mediu, se conturează cîteva direcții principale ale politicii de transformare: continuarea construcției instituționale, a privatizării, protejarea echilibrelor macroeconomice, prezența pe piața internațională de capital, restructurarea și politica industrială, politica față de intrările de capital, politica agrară, dezvoltarea sectorului mic și mijlociu, politica socială, dezvoltarea infrastructurii. Țin să subliniez că ordinea enunțării nu sugerează și o ierarhizare a domeniilor, ca importantă.

În ceea ce privește construcția instituțională, sînt de menționat, ca zone sensibile, sectorul bancar – unde se impune o puternică întărire a mecanismului de supraveghere –, dezvoltarea instrumentelor de politică macroeconomică (monetară) și piețele financiare.

Autonomia băncii centrale este o necesitate care a fost validată de evoluția efortului de macrostabilizare și ea trebuie apărată, ca idee și element instituțional. Această autonomie este o premisă instituțională pentru a se rezista tentațiilor populiste, în politica economică. În același timp, autonomia presupune o bună colaborare cu celelalte componente ale guvernămintului și o informare sistematică a Parlamentului, pentru a se obține coerența și soliditatea politicii macroeconomice.

Mai sus am menționat nevoia de dezvoltare a instrumentelor de politică macroeconomică. De exemplu, în domeniul politicii monetare este necesară punerea la punct a instrumentului de *open market operations*, care să permită băncii centrale intervenții eficiente de sterilizare a unor impulsuri monetare periculoase (inclusiv intrări de capital speculative excesive).

Dezvoltarea piețelor financiare va trebui să includă măsuri care să asigure transparența tranzacțiilor și evitarea proliferării delictului de utilizare de informație privilegiată (*insidertrading*), inclusiv pe piața OTC (*over the counter*); este dezirabilă dezvoltarea unui cadru care să faciliteze alocarea resurselor, să stimuleze investițiile pe termen lung. Dezvoltarea piețelor financiare este de dorit să ducă la apariția unor instituții autohtone puternice, capabile să concureze cu entități străine reputeate. Această remarcă este valabilă pentru ansamblul sistemului financiar-bancar, avînd în vedere rolul său, de centru nervos al unei economii.

O supraveghere și reglementare eficiente a sistemului bancar și, pe un plan general, a piețelor financiare este absolut necesară, avînd în vedere fragilitatea instituțiilor economiei de piață în formare, ca și experiența ultimilor ani – vezi cazurile Credit Bank, Dacia Felix, SAFI. În acest sens, sînt necesare, printre altele: alocarea de resurse adecvate pentru formarea structurilor de supraveghere și reglementare; aplicarea cu strictețe a procedurilor și standardelor de contabilitate și transparență (*disclosure*); intervenția promptă a autorității de supraveghere, atunci cînd se constată irregularități majore; evitarea interferențelor politice în activitatea autorității de supraveghere etc.

O altă dimensiune a construcției instituționale privește modul în care urmărirea cu rigoare a obiectivelor macroeconomice poate fi compatibilizată cu menținerea sprijinului social pentru politica economică; este implicată aici o asemenea funcționare a cadrului

instituțional, care echilibrează distribuția costurilor ajustării economiei, funcționarea unui parteneriat social.

Lupta împotriva birocrației hiperbirocrațizate, a corupției și crimei organizate trebuie să fie la loc prioritar pe agenda de lucru a guvernelor viitoare; cetățenii României vor cinste în viața socială și economică, transparență, pedepsirea celor care comit fărâdelegi, ordine socială.

Privatizarea va trebui să treacă dincolo de suprafață și să abordeze marea problemă a conducerii corporative. Procesul privatizării trebuie să intre decisiv în domenii care, fără schimbarea drepturilor de proprietate, sînt sortite stagnării și declinului (precum turismul). Orîcînd este posibil să se recurgă la „alianțe strategice” cu firme străine reputeate. Din punct de vedere instituțional, ar fi bine ca Fondul Proprietății de Stat să fie subordonat executivului.

Din episoadele trecute:

• În analiza sistemelor postcomuniste, rolul istoriei și al factorilor structurali este adesea subestimat • Condițiile inițiale favorizante și infuzia de capital străin, mai ales în Ungaria și Cehia, au contribuit mult la intrarea politicii economice a acestor țări într-un „cerc virtuos” • Fără infuzie masivă de capital din afară, o economie cu moștenire grea are foarte mari șanse să „mestească în suc propriu” • Concilierea cerințelor de eficiență economică cu cele de realizare a unui grad necesar de coeziune socială va fi cel mai greu test de guvernare • Din cauza marilor distorsiuni structurale moștenite și a fragilității instituțiilor în formare, nici chiar „frunțașii” economiilor postcomuniste nu au făcut pași decisivi privind restructurarea de adîncime • Marea problemă a țărilor postcomuniste este cum să edifice o politică de liberalizare și, în același timp, să soluționeze, fără a reinvia practica totalitară, probleme ce reclamă intervenția statului • Politica comercială, ca mijloc de stimulare a exporturilor, a fost subestimată • Deteriorarea condițiilor

macroeconomice, în anul 1996, nu este de bun augur •

Este imperativ să fie protejate echilibrele macroeconomice, avînd în minte fragilitatea lor. Mai mult, menținerea parametrilor fundamentali macroeconomici într-o zonă de „sănătate” ar acorda spațiu de manevră pentru realizarea unor ținte ale politicii industriale și comerciale. Un deficit mic sau chiar un surplus al bugetului de stat ar permite alocarea de resurse pentru susținerea unor sectoare prioritare.

Clarviziunea este necesară în ceea ce privește politica bugetară, astfel încît dimensiunea datoriei interne și externe să nu ajungă o povară copleșitoare pentru politica macroeconomică. Acest obiectiv impune evitarea apariției unui deficit structural mare al bugetului central consolidat. Dacă nu s-ar reuși atingerea acestui obiectiv, variații mari ale dobînzilor ducînd la un nivel înalt al mărimilor reale ar cauza o ascensiune exponențială a serviciului datoriei și ar introduce și un element adițional de fragilizare a cadrului macroeconomic; pe de o parte, bugetul ar fi destabilizat, iar, pe de altă parte, ar fi induse mișcări de capital de portofoliu speculative.

Construcția structurii bugetului este o prioritate, ținînd cont de rolul acestuia în dezvoltarea infrastructurii și a sistemului educațional. Este de dorit ca structura bugetului să privilegieze investițiile, în dauna cheltuielilor curente (pentru consum). În acest sens, este de subliniat rolul investițiilor în infrastructură, ca factor de stimulare a activității întreprinzătorilor privați – efectul acestor investiții aparînd ca externalitate pozitivă. Structura fiscalității se cuvine a fi astfel croită, încît să stimuleze investițiile productive, în sectoare care valorifică avantajele comparative ale țării sau care contribuie la modernizare. În general, instrumentul fiscal trebuie folosit abil, astfel încît să fie stimulate procesul investițional și orientarea către export. Totodată, aplicarea unei „taxe-Tobin” asupra mișcărilor de capital speculative – în special cele pe termen scurt – ar

leului; altminteri, șocurile devalorizărilor de amploare pot conduce la eșecuri financiare în lanț ale întreprinderilor care nu sînt orientate spre export și mărirea dramatică a costului de acces pe piața capitalului. Din acest punct de vedere se impune o monitorizare – exercitată de Banca Națională – a îndatorării externe de ansamblu (deci incluzînd entitățile private).

În ceea ce privește intrările de capital, este bine ca acestea să fie de tipul *greenfield*, semnificînd crearea de locuri noi de muncă, în domeniul avantajoase pentru economie, fie „alianțe strategice”, care ar invigora segmente ale bazei industriale a țării. Ca o apreciere generală, sînt de preferat investițiile directe față de cele de portofoliu, mai ales cînd acestea din urmă sînt puternic speculative. Politica față de investițiile străine trebuie să aibă o dimensiune de activism, pornind de la strategia de modernizare a țării: dincolo de adevărul funciar, că investitorii caută arii unde să-și plaseze resursele financiare, și noi să căutăm sau să alegem investitorii străini de care avem nevoie, renunțînd la „a-1 aștepta pe Godot”. Desigur, rămîne să facem ca legislația în vigoare să nu-i decepționeze pe partenerii străini, servind comitent interesul național, prin stimulente fiscale corespunzătoare.

În politica față de investițiile străine, se cuvine să urmărim protecția și dezvoltarea sectoarelor de mare interes național (care privesc și siguranța națională). Orice stat responsabil, în lume, face acest lucru, și trebuie să-l facă și România. O astfel de politică va avea în vedere menținerea de pachete de acțiuni ce asigură controlul deciziilor strategice în respectivele entități mixte.

Restructurarea este strîns legată de procesul privatizării, de influxurile de capital și de elaborarea și funcționarea unei politici industriale. Aceasta din urmă ar trebui să aibă două obiective: ca instrument de „limitare a durerilor”, ajutînd restructurarea, atunci cînd este implicată o reducere considerabilă a capacităților de producție și a locurilor de muncă; ca stimulare a orientării resurselor către sectoarele ce valorifică avantajele comparative actuale și dinamice ale economiei, urmărindu-se dezvoltarea producției de export. Un parametru important al restructurării și politicii industriale este nevoia acută de a reduce consumurile energetice, economia românească fiind una dintre cele mai energofage (ineficiente) în spațiul european. O regulă principală în aplicarea politicii industriale trebuie să fie condiționalitatea sprijinului financiar, ca formă de realizare a disciplinei financiare; așa cum organismele internaționale leagă acordarea finanțării de realizarea anumitor criterii de performanță, în același mod, responsabilii economici se cuvine să acorde sprijin financiar întreprinderilor. Experiența unor țări asiatice în acest domeniu este mai mult decît relevantă. Politica industrială se cuvine a fi elaborată în corelație cu politica de consolidare a capitalului autohton și de atragere a investițiilor străine. Totodată, politica industrială trebuie să aibă ca reper și exigențele spațiului economic european integrat (UE).

Avînd în atenție efectele de demonstrație și de antrenare, politica industrială ar trebui să conducă la realizarea de „parcuri industriale”. Acestea din urmă, axate pe tehnologii de vîrf, ar putea să fie create cu ajutorul important al capitalului străin în Capitala țării, în Brașov, Timișoara sau Constanța. Ultimul oraș ar putea fi și locul unei „zone economice libere”, care ar putea include un parc industrial. Zona economică liberă și parcurile industriale ar stimula orientarea către export și modernizarea economiei.

* Fragmente din introducerea cărții în curs de apariție *Transformarea ca proces real. De la comandă la piață*, București, ed. IRLI.

APOSTOL STAN

1 Decembrie 1918

• 1 Decembrie 1918 a marcat un proces secular al extensiunii statului român în întregul spațiu etnic • Revoluția franceză de la 1789 proclama principiul naționalităților – o contestare revoluționară a imperiilor multinaționale • Prinși în vârtejul acestui curent european de renaștere națională, românii au izbutit să formeze mai întâi România mică, în 1859, un stat național unitar, devenit ulterior un centru gravitațional pentru toți conaționali cuprinși în imperiile habsburgic și țarist • Din 1883, când încheiasă o alianță cu Austro-Ungaria și Germania spre a se apăra de o Rusie tot mai dominatoare, România gravitează în orbita Europei Centrale • Românul Aurel C. Popovici publica, în 1896, scrierea *Statele Unite ale Austriei*, pentru reorganizarea monarhiei dualiste într-un stat aparținând tuturor națiunilor din componența lui • Puterile Centrale ofereau României concursul pentru emanciparea Basarabiei, însă absolutismul țarist reușise să adoarmă conștiința națională dincolo de Prut • Un război alături de Germania și Austro-Ungaria pentru eliberarea Basarabiei n-ar fi stîrnit eoul așteptat, căci, prin dezinformare, cenzură și separare artificială de românism, conaționali de peste Prut se aflau în stare de confuzie cu privire la etnicitatea lor • Datorită intransigenței, Maniu era încorporat și trimis să lupte pe frontul italian • Români basarabeni, în contradicție cu mersul previzibil al evenimentelor, în martie 1918 se uneau cu România • Convocarea la Alba Iulia a unei adunări reprezentative menite a decide soarta națiunii române • Din Budapesta se oferea o soluție de ultim moment pentru salvarea statului maghiar, prin soluția federalizării • Potrivit lui Maniu, românii refuzau să devină din asuprași, asuprașii

REGELE FERDINAND

1 Decembrie 1918 a marcat un proces secular al extensiunii statului român în întregul spațiu etnic

1 Decembrie 1918 este o zi memorabilă a istoriei naționale, care a marcat încheierea unui proces secular al devenirii noastre istorice, acela al extensiunii statului român în întregul spațiu etnic. Atunci, în 1918, se redita fapta lui Mihai Viteazul, care, în plin Ev Mediu, reușise prin sabie să reunească pentru o clipă cele trei provincii, Muntenia, Moldova și Transilvania, sub aceeași autoritate. Ca toată efermeritatea ei, cutezătoarea acțiune a lui Mihai Viteazul s-a constituit într-o coordonată cardinală a gândirii politice românești. Începînd din acel moment, cu toate vitregiile determinate de diferitele stăpîniri străine, suprapuse în întregul spațiu dacic, românii s-au retransat în spatele idealului național, pe care l-au afirmat viguros în ocaziile propice ale istoriei lor. Un climat favorabil s-a deschis la scară europeană prin revoluția franceză de la 1789, care proclama principiul naționalităților. Era – acest principiu – o contestare revoluționară a conglomeratelor statale, a imperiilor multinaționale, bazate pe apăsarea și suprimarea identității micilor națiuni, printre care se aflau românii.

Prinși în vârtejul acestui curent european de renaștere națională, românii au înfruntat un șir întreg de vitregii externe. Provinciile întregi, care aparțineau spațiului lor istoric și etnic, lingvistic și cultural, pe parcursul mai multor stadii succesive, punctate deseori de înfrîngerii momentane, s-au angajat în lupta pentru emancipare politică. Au izbutit, astfel, să formeze mai întâi România mică, în 1859, un stat național unitar, alcătuit din Moldova și Muntenia, un Piemont al românismului – cum i s-a spus în epocă, după modelul italian –, devenit ulterior un centru gravitațional pentru toți conaționali cuprinși în imperiile habsburgic și țarist.

Unirea din 1 Decembrie 1918 se înfăptuia în condițiile specifice ale sfîrșitului primului război mondial. Din 1883, când încheiasă o alianță cu Austro-Ungaria și Germania spre a se apăra de o Rusie tot mai dominatoare și expansionistă, România gravitează tot mai mult în orbita Europei Centrale. Aceasta se datorează și faptului că, după 1871, Franța, care jucase un rol determinant în abolirea protectoratului rusesc asupra Principatelor Române – în timpul războiului Crimeii –, devenise o putere de mîna a doua. Rezultatul era că între România și Puterile Centrale se creau puternice legături economice, cimentate de o alianță politică

secretă, garantată de regele Carol I. În atare condiții, statul român s-a putut dezvolta nestingherit timp de cîteva decenii, desfășurînd parțial și o acțiune de ameliorare a situației conaționaliilor de peste munți, supuși unui accentuat proces de deznaționalizare.

Austro-Ungaria acorda privilegiu pentru două entități naționale: germană și maghiară

Austro-Ungaria însă, un conglomerat multinațional organizat, în 1867, cu instituții social-politice care acordau privilegiu pentru două entități naționale, germană și maghiară, se dovedea a fi tot mai neviabilă. Formula dualistă de organizare stataală este puternic și aproape permanent contestată de mișcarea națiunilor asupraite, care, într-o primă fază, afirmă o tendință de federalizare. Unul dintre exponenții unor asemenea aspirații era românul Aurel C. Popovici, care, în 1896, publica în limba germană scrierea *Statele Unite ale Austriei*. El formula și sistematiza un șir de idei pentru reorganizarea monarhiei dualiste într-un stat aparținînd tuturor națiunilor din componența lui. România însăși – potrivit lui Aurel C. Popovici –, pentru a întări elementul românesc din monarhie, a scăpa pentru totdeauna de pericolul rusesc și a realiza unitatea națională, trebuia să intre în relații confederative într-o nouă Austrie, întemeiată pe principii democratice. Curentul acesta federalist prinsese consistență prin adoptarea lui de către cercuri imperiale, cu deosebire de prințul moștenitor, Franz Ferdinand. Acesta atrăsese în juru-i exponenți ai națiunilor asupraite, contactîndu-i în acest sens atît pe Aurel C. Popovici, cît și pe mai tinerii Al. Vaida-Voevod și Iuliu Maniu.

Tendința de federalizare era contracarată de guvernele de la Budapesta

Tendința de federalizare era puternic contracarată de guvernele de la Budapesta. Organizat ca națiune unitară omogenă în cuprinsul unor vaste teritorii medievale, statul maghiar făcea abstracție de faptul că, în masa demografică peștrită și neomogenă, națiunea în numele căreia vorbea nu reprezenta nici jumătate din populație. Români, slovaci, sîrbi, croați etc. – națiuni nerecunoscute politic și supuse unui proces de asimilare – contestau energic un asemenea statut, printr-un șir de frămîntări și lupte naționale. Acea politică naționalist-extremistă contrazicea nu numai principiul națio-

nalităților, ci și federalismul născut ca o formulă menită a împăca interesele diferitelor națiuni. Numai că prin naționalism extremist ca sistem politic s-a ajuns la erodarea monarhiei dualiste și la prăbușirea ei. Românii din Transilvania și Banat, care încercaseră să smulgă un șir de drepturi politice într-o monarhie reînălțată pe principiul naționalităților, renunțau la federalism, mai ales că exponentul acestuia, Franz Ferdinand, în 1914, cădea răpus la Sarajevo de gloanțele ucigașe ale unor naționalisti sîrbi. Într-o asemenea conjunctură, izbucnind primul război mondial, provocat tocmai de Austro-Ungaria ca modalitate de a se salva de disoluție, românii de peste Carpați intrau într-o fază precipitată a luptei lor pentru emancipare politică.

Guvernul Ionel Brătianu aprecia că interesele țării erau diametral opuse față de Austro-Ungaria și Germania

Primul război mondial, izbucnit în iulie 1914 prin atacul Austro-Ungariei asupra Serbiei, crea românilor, care aspirau spre unitate națională, o conjunctură extrem de contradictorie. România, care dispunea de un tratat de alianță cu Puterile Centrale, era chemată de împăratul habsburgic și kaiserul german să intre imediat în acțiune de partea lor. Guvernul Ionel Brătianu, dar și alți oameni politici, printre care Take Ionescu, convocăți în Consiliu de Coroană la Sinaia, apreciau, cu excepția lui P.P. Carp, că interesele țării erau diametral opuse față de Austro-Ungaria și Germania.

Existau deci contradicții ireconciliabile între România și Puterile Centrale, acutizate cu deosebire în timpul crizei și războaielor balcanice din anii 1912-1913, cînd Bucureștiul era susținut mai mult de puterile Antantei, inclusiv în acțiunea lui de apărare a conaționaliilor din Transilvania și Banat. În atare împrejurări, în vara lui 1914, factorii politici ai țării constatau că României i se deschisese un moment crucial de împlinire a idealului național. Și cum obstacolele în calea acestuia erau numeroase, care trebuia să fie atitudinea guvernului român?

Puterile Centrale ofereau României concursul pentru emanciparea Basarabiei. Însă oamenii politici și opinia publică nu vedeau în aceasta o prioritate, întrucît absolutismul țarist reușise în mare măsură să adoarmă conștiința națională dincolo de Prut. Ca atare, un război alături de Germania și Austro-Ungaria pentru eliberarea Basarabiei n-ar fi stîrnit acolo eoul așteptat, căci, prin dezinformare, cenzură și separare artificială de românism, conaționali de peste Prut se aflau în stare de confuzie cu privire la etnicitatea lor. În plus, războiul României alături de Puterile Centrale pentru eliberarea românii basarabeni era greu de purtat, datorită agresivității și disprețului celor două state față de drepturile națiunilor mici.

România însăși își aruncă privirile peste Carpați, Transilvania atrăgînd-o ca un magnet. Și aceasta pentru motivul că, în pofida unui șir de vicisitudini, ea constituise în permanență un leagăn al românismului, o provincie

(Continuare în pagina 14)

INSTITUTUL EUROPEAN

În colecția CARTEA ȘCOLARILOR GRABIT

Mihail Sadoveanu BALTAGUL

O metodă simplă și eficientă de cunoaștere a lecției Sadoveanu la nivel de gimnaziu și liceu, într-o ediție realizată de Const. DRAM.

ISBN 973-586-028-7 160 pag. 2 400 lei

Mihail Sadoveanu HANU-ANCUȚEI

O primă treaptă de acces în teritoriul vast al operei sadoveniene.

Introducere, note, bibliografie, antologie critică, îndreptar analitic, documentar de Gheorghe TÂNASE.
ISBN 973-586-018-X 192 pag. 2 900 lei

Comenzi și informații la sediul Editurii, în Iași:
Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C P 161 • cod 6600
Tel 032-127311 • Tel-fax 032-230197

1 Decembrie 1918

(Urmare din pagina 13)

cu un puternic potențial și suflu național revărsat în întregul spațiu dacic. Transilvania – spre a oferi un exemplu din epoca modernă – dezvoltase Școala Ardeleană, care, sub impactul Occidentului și al extensiunii contactelor cu rădăcinile noastre latine, contribuise hotărâtor la modernizarea limbii, dezvoltarea culturii și a conștiinței naționale în întregul spațiu românesc.

I.I.C. BRĂȚIANU

Rolul cărțurilor de peste Carpați în formarea ideologiei politice a daco-românismului și a statului național

Cărțurile de peste Carpați au avut un mare rol în formarea ideologiei politice a daco-românismului și a corolarului ei, statul național în limitele frontierelor etnice. Exemplul Transilvaniei, unde, la Blaj, în 1848, românii și-au proclamat independența națională, a impulsat revoluția în Moldova și Muntenia. De acolo au venit nu numai idei, ci și o parte din fruntașii revoluției, iar mai târziu oameni care au constituit cadrele instituțiilor naționale la București și Iași.

Din 1859 până în 1918, România devenise pentru românii de peste Carpați axul lor gravitațional. De aici se așteptau ajutor și cooperare pentru

concretizarea idealului național. În 1914, când Austro-Ungaria și Germania făceau presiuni asupra României să li se asociază, guvernul Ionel Brătianu se opunea. O asemenea decizie fusese adoptată în consens cu liderii românii de peste Carpați, printre care Iuliu Maniu, Teodor Mihali, Al. Vaida-Voevod etc., care confirmaseră o puternică dorință pentru o acțiune politică și militară a României în vederea eliberării lor de sub monarhia dualistă.

Diferitele episoade ale războiului României împotriva Puterilor Centrale – declanșat în august 1916 – atestă o preocupare insistentă a Austro-Ungariei de a-i scoate pe conaționali de peste munți de sub mirajul daco-românismului, oferindu-le mici satisfacții în cadrul monarhiei habsburgice. În atare condiții, omul politic remarcat prin radicalismul pretențiilor lui – impuse la nivelul conducerii Partidului Național Român – era Iuliu Maniu. Prin atitudinea lui, acesta făcea să eșueze politica Budapestei de liniștire a românilor prin concesii minore. Datorită acelei intransigențe, Maniu era încorporat și trimis să lupte pe frontul italian, la Piave, unde rămânea până la finele războiului, soldat cu un dezastru pentru Puterile Centrale.

Între timp, survenind întempestiv revoluția din februarie și lovitura de stat bolșevică din octombrie 1917, Rusia se prăbușea ca mare putere continentală. Cufundată într-un război civil devastator, ea nu putea opune forța procesului de emancipare a unor națiuni din cuprinsul ei. Românii basarabeni, impulsionați de asemenea împrejurări cu totul excepționale, erau treptat cuprinși de un puternic sentiment național. În contradicție cu mersul previzibil al evenimentelor, în martie 1918 ei se uneau cu România. În desfășurările atât de dramatice ale războiului, actual lor unionist părea o minune, un dar ceresc pe fruntea unei României ingenuecheate momentan de Puterile Centrale.

Spre toamna lui 1918, românii din Austro-Ungaria erau cuprinși de o puternică mișcare națională pe fondul capitulării Puterilor Centrale.

Cuvîntul de ordine era autodeterminarea politică

Cuvîntul de ordine, în mijlocul tuturor națiunilor asuprite din centrul Europei, era autodeterminarea politică, principiu consacrat și de președintele american Wilson, într-o declarație specială. În Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina se desfășoară un proces de jos pînă sus de constituire a unor structuri de pu-

tere administrativă locală și de organizare a unor gărzii naționale, după modelul acelor de la 1848, ca instrumente de menținere a ordinii și de substituire a vechiului aparat al statului dualist.

Conducătorii români, respectiv Partidul Național Român, reuniți la 12 octombrie 1918 la Oradea, hotărâu deschiderea unei acțiuni efective de detașare a Transilvaniei de Ungaria. Vaida afirma categoric o asemenea revendicare în Parlamentul de la Budapesta, constituindu-se apoi Consiliul Național Român, un organism al unității naționale. Se hotărâu convocarea la Alba Iulia a unei adunări reprezentative menite a decide soarta națiunii române din fosta monarhie austro-ungară, prăbușită de înfrîngerile de pe front și, în ultimă instanță, de mișcarea centrifugală a națiunilor asuprite. Și în timp ce în provinciile românești se desfășura o asemenea campanie politică pentru organizarea adunării menționate, din Budapesta se oferea o soluție de ultim moment pentru salvarea statului maghiar, prin soluția federalizării. Aceasta presupunea menținerea Transilvaniei în limitele lui, dar organizată, sub raport politic, potrivit modelului cantoanelor elvețiene. Era, evident, o propunere anacronică, depășită de desfășurările evenimentiale.

Adunarea națională de la Alba Iulia, din 18 noiembrie/1 decembrie 1918, proclamă unirea provinciilor românești din monarhia habsburgică cu România. După Vasile Goldiș, care prezentase declarația unionistă, Iuliu Maniu o justifica prin dreptul națiunilor la autodeterminare. Pentru Maniu, întregirea României cu provinciile din monarhia dualistă însemna concretizarea ideii naționale, care, îmbrățișată de români, nu putuse fi împiedicată nici de dominația de rasă, nici de aspirarea de clasă. Întruchipare a unei dreptăți eterne, ideea națională – mai preciza Maniu – era „cea mai perfectă organizație omenească, pentru că are la bază unitatea limbii, obiceiurilor, gîndirii, tradiției, aspirațiilor care caracterizează și constituiesc în mod firesc o națiune și cea mai perfectă organizație politică ce se numește stat”.

Rezoluția de la Alba Iulia

Rezoluția de la Alba Iulia recunoștea drept principiu călăuzitor în guvernarea României un șir de libertăți democratice și cetățenești, prin care – potrivit lui Maniu – se asigurau o deplină libertate și condiții de prosperitate pentru toți românii. Se afirma necesitatea „nivelării sociale”, adică desființarea barierelor și pragurilor dintre oameni, precum și măsuri pentru „potențierea producției”, dezvoltarea nestingherită a industriei și comerțului, inclusiv în folosul țărănilor și muncitorilor. Acestora din urmă li

se promiteau condiții identice cu ale statelor occidentale celor mai avansate. Minorităților naționale li se recunoșteau drepturi și libertăți menite a le garanta dezvoltarea propriei identități, căci – potrivit lui Maniu – românii refuzau să devină din asupriți, asupritori.

Alba Iulia marca un moment extraordinar din lupta pentru încheierea României Mari. Dar actul acesta, întregit cu evenimentele din martie de la Chișinău și cu cele de la Cernăuți, din noiembrie 1918, erau realizări care depășeau cele mai mari așteptări. Visul dacic fundamentat pe ideo-

IULIU MANIU

logia românismului, privit de numeroși sceptici ca o utopie, devenea în acele momente o realitate. Pesimistii, printre ei aflîndu-se chiar un om politic de talia lui Petre P. Carp, vedeau în România Mare o minune. Din acest punct de vedere, rămăseseră faimoase cuvintele aceluiași Carp, care, în dorința de a-l diminua îndeosebi pe Ionel Brătianu, considera că România avusese atât de mare noroc, încît se putuse dispensa de erorile oamenilor ei politici.

În fond, nu norocul înfăptuise România Mare. În sinul națiunii române se dezvoltaseră impresionante forțe social-politice, economice și cultural-confesionale, încît la ceasul mare al istoriei acestea au fost pregătite să se retranșeze în spatele conducătorilor lor. Ca și în 1859, cînd Kogălniceanu spusese că statul național fusese înfăptuit de națiune, tot astfel, în 1918, România Mare era rezultatul unui gînd și al unei lupte naționale care – potrivit lui Ionel Brătianu – se manifestase timp de o mie de ani.

27 noiembrie 1996

(Subtitlurile aparțin redacției)

CELEBRUL AUTOR AL CĂRȚOR
„Război și Anti-Război”
și „Știința și Manageriala”

Alvin Toffler

CORPORAȚIA ADAPTABILĂ

CORPORAȚIA ADAPTABILĂ a celebrului Alvin Toffler, autorul binecunoscutei lucrări *Război și Anti-Război* este un manual de științe economice și manageriale, adresat studenților din aceste domenii.

Cunoașterea și stăpînirea pieței prin controlul standardizării cât și monitorizarea calității... iată numai câteva dintre cunoștințele oferite unui manager eficient și unui student interesat prin această lucrare indispensabilă.

Cine nu a auzit de AT&T? Iată raportul secret prin care Toffler a salvat AT&T de la faliment. Îți permiți să ignori **CORPORAȚIA ADAPTABILĂ**? Vrei să dai faliment?

Fii competitiv, citește **CORPORAȚIA ADAPTABILĂ!**

SPASMUL ECONOMIC, o lucrare ce vă oferă explicația reală a întregului proces de dezvoltare economică.

Analizând criza sistemului de producție contemporan **SPASMUL ECONOMIC** ajunge la concluzii șocante asupra transformărilor economice și politice.

Studenții din domeniul economic cât și managerii trebuie să citească și să aprofundeze această lucrare.

SPASMUL ECONOMIC – rezolvarea crizei prin care trecem!

Editura ANTEP

Pentru difuzare: str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, București; Tel: 6175332
 Comenzi cartea prin poștă: C.P. 22-285, București

Erată

Avem de făcut următoarele corecții la scrisoarea d-lui Valentin Feyns, publicată în numărul 48 al revistei, la pagina 2:

- „Nu aveai de ales: era singurul mod de a proteja păcate vechi și bani noi”, în loc de „Ei nu au avut de ales: era singurul mod de a-i proteja pe vechii vinovați și averile dobîndite”
- „Ce am făcut noi?”, în loc de „Ce s-a întîmplat cu noi?”
- „(...) început prin a face declarații grandioase privind ajutorul pe care urma să-l dăm construirii”, în loc de „(...) început să facă declarații de susținere a construirii”
- „(...) Orient, cum erau categorisite mărfurile de proastă calitate la începutul secolului. Dacă nu de altceva, această „democrație” se dovedea măcar capabilă (...)”, în loc de „(...) la fel cum, la începutul secolului, se obișnuia ca mărfurile deteriorate să fie stampilate. În afară de orice altceva, această democrație a fost capabilă (...)”
- „L-am subestimat și politica noastră a fost”, în loc de „L-am trădat, pentru scurt timp, și politica noastră (...)”
- „O asistență eficientă s-ar putea dovedi cea mai bună investiție pe care am făcut-o de la sfîrșitul Războiului Rece”, în loc de „Procedînd în mod corect și găsind soluțiile potrivite, am putea dovedi că am făcut cea mai bună investiție din perioada de după Războiul Rece”

ADRIAN CIOROIANU

VI

A.R.L.U.S. – o poveste cu intelectuali

Din numerele trecute:

• Bazele ARLUS (Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică) au fost puse de către un grup de intelectuali, în seara zilei de 20 octombrie 1944, în casa profesorului universitar C.I. Parhon • O asemenea asociație mai existase în România: Petre Constantinescu-Iași – profesor universitar la Chișinău – înființase în 1932 asociația Amicii URSS, după modelul unor asociații existente în mai multe țări occidentale •

Revista *Veac Nou*

Un capitol important în istoria asociației se deschide pe 10 decembrie 1944, zi în care apare, practic, primul produs al ofensivei arlusive: numărul 1 al organului de presă al asociației, revista *Veac Nou* (sediul redacției fiind în București, strada Dionisie Lupu nr. 63, clădire al cărei gard inexpugnabil îi ține și astăzi la distanță pe trecători). Acest săptăminal va deveni în curând principalul instrument propagandistic al ARLUS – sau, cel puțin, principalul, dintre cele vizibile cu putință. Programul revistei, publicat în primul număr sub foarte sugestiva titlatură „Cuvînt înaintea pentru un veac nou”, se dorește cu orice preț să fie un manifest intelectual: cei în numele cărora se vorbește – sau se acuză – sînt intelectuali. Recursul la intelectuali pare a fi o formulă magică, pare să asigure din start prestanță și tînută unui mesaj altfel banal, chiar dacă nobil, despre bune relații inter-statale; dar, atenție, nu toți și nici oricare dintre intelectuali, ci, se va vedea, numai aceia care sînt democrați. Această strategie propagandistică, a manipularii intensive a miraculoasei sintagme democrat – democrație, tocmai în scopul anatimizării adversarului și al atomizării păturii intelectuale din societate, își va dovedi eficiența. În scurt timp, va deveni imposibil ca cineva să fie democrat, fără a fi prieten al URSS – cu alte cuvinte, fără a deveni arlulist.

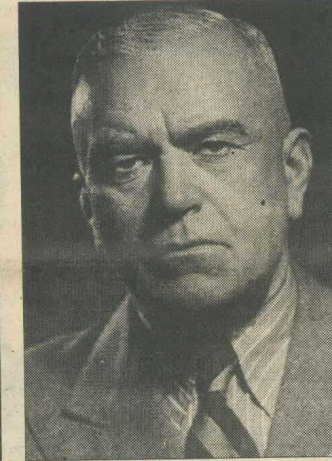
La capitolul „condeilor democrat”, revista stă foarte bine, fie și dacă luăm ca punct de reper lista de cincizeci și șase (!) de colaboratori, afigată cu mîndrie într-un chenar, pe prima pagină a primului număr. Evident că melanjul rezultat poate părea ciudat privirii noastre de azi; Geo Dumitrescu lîngă Gheorghiu-Dej, Mihail Ralea între Ana Pauker și Chivu Stoica, George Ivașcu alături de Constantin Agiu sau filologi (Alexandru Graur, de exemplu) lîngă cunosătorii eufemistici spus discutabili ai limbii române, precum Vasile Luca. Dar această stridentă amalgamare a personalităților cu ilustrații anonimi sau, mai grav, a oamenilor de cultură cu semidocții transformați în colaboratori de jurnal, era în spiritul vremii și, mai mult, anunța egalitarismul feroce din anii următori.

Din 17 decembrie 1944, *Veac Nou* anunță și comitetul de redacție ce supervizează apariția revistei. Cei patru membri ai săi, am spune astăzi, nu pot avea în comun, la prima vedere, decît cel mult pasiuni arlusive.

Unul este Athanase Joja, filosoful marxist; al doilea, Gheorghe Dinu, pseudonimul sub care se ascunde Ștefan Roll, poetul modernist interbelic, cu apariții prin reviste precum *75 H.P.*, *Integral* sau *Unu*, fost, o vreme, redactor la ziarul de stînga *Dimineața*

Ana Pauker

Petru Groza

Primele activități

Principalul corespondent (și inspi-rator), pe care ARLUS îl are în exterior, este Asociația Generală pentru relații culturale ale URSS cu străinătatea (VOKS), asociație sovietică ce tutela neoficial (și controla, în bună măsură) toate asociațiile de prietenie cu Sovietele existente în lume la acea oră. Pentru aceste asociații, ARLUS inclusiv, VOKS este principalul furnizor de material logistic – presă, tipărituri, carte sovietică, materiale de propagandă. VOKS era condus de Vladimir Simionovici Kemenov, nume de nepăcută amintire pentru arta românească postbelică, dar care este legat de unul dintre evenimentele importante, din punctul de vedere al ARLUS, ale lunii decembrie 1944.

În această lună, Kemenov este, la invitația ARLUS, timp de trei săptămîni, oaspetele României – o vizită cerută de apariția noii asociații de prietenie, căreia vizitatorul sovietic vine să-i aducă felicitările și urările sale de succes, precum și ceva din copioasa sa experiență căpătată în capitala stalinismului mondial. Kemenov nu-și va ascunde o mare curiozitate în privința societății românești și nici dorința de a afla în amănunt măsura în care, din inamici, românii sînt dispuși să devină aliați și prieteni; prin grija gazdelor sale, el va avea la București un program foarte încărcat,

inclusiv întîlniri cu ministrul de externe Constantin Vișoianu, cu Ștefan Voitec și Gheorghe Pop (ministrii Educației Naționale, respectiv al Cultelor și Artelor). Pe de altă parte, Kemenov nu uită că reprezintă la București o asociație cu scopuri culturale: pe 16 decembrie el vizitează Muzeul „Toma Stelian” și expoziția de la Sala Dalles, iar seara și-o rezervă pentru un spectacol la Teatrul Mic. La acea dată, românii nu știau mai nimic despre tînrul și simpaticul V. S. Kemenov, ai cărui ochi, ascunși în spatele lentilelor, aveau modestia și căldura proprie intelectualilor tulburăți de ideal. Președintele VOKS, era, de fapt, critic și istoric de artă contemporană – ceea ce explică și curiozitatea lui în privința simezelor bucurăstene. Și ceea ce ne putea nimeni să prevadă era faptul că peste doar cîțiva ani (începînd cu toamna anului 1947), cele două broșuri teoretice ale lui Kemenov (*Decadența artei burghize*, ed. Știința, 1947 și *Caracteristicile a două culturi*, ed. PMR, 1948) – alături de cele ale lui A. Jdanov – vor fi pietrele de temelie pe care se va construi realismul socialist în România. Deocamdată, recunoșcătoare pentru atîta bunăvoință și dorință de informare, asociația română îi mulțumește, invîtîndu-l pe oaspetele la ședința extraordinară a Comitetului Central al asociației, din 19 decembrie, ședință convocată special (evident, tot la sediul impunător din Calea Victoriei 115) pentru a putea beneficia de prezența șefului VOKS. Dar principalul gest de prețuire, pe care asociația îl va face față de Kemenov este recepția dată în onoarea sa, în seara zilei de luni 18 decembrie, eveniment monden de la care, iarăși, nu vor lipsi C.I. Parhon, Petru Groza, Mihail Sadoveanu, P. Constantinescu-Iași, Lucrețiu și Elena Pătrășcanu, Ana Pauker, Gheorghiu-Dej, profesorii Gusti, Stoilov și Rosetti ș.a. Nu lipsește nici George Enescu, cel care, la rugămintea organizatorilor, va dirija un concert de cameră în deschiderea recepției. V.S. Kemenov este însoțit de general lt. Vinogradov (vicepreședintele Comisiei „Aliate” de Control la București) și de un membru al corpului diplomatic, prim-secretarul S.A. Dangulov. De fapt, toți cei enumerați se întîlneau puțin mai devreme, în cursul după amiezii, ca invitații ai unui spectacol organizat la sala cinematografică Aro de secția militară a ARLUS, prilej pentru a vedea filmul sovietic *Parada tineretii* (sau, pentru unii, de a-l revede, pentru că pelicula era unul dintre materialele de propagandă aduse de Kemenov). Nu era întîmplător și nici ne semnificativ că proiecția fusese deschisă cu un film documentar despre eliberarea de către Armata Roșie a orașului Minsk, prilej pentru toți cei de față de a vedea și defilarea fără glorie a coloanei de 50.000 de soldați germani făcuți prizonieri atunci. La recepție, ca de obicei, inima întîlnirii este președintele Frontului Plugarilor, Petru Groza, ale cărui picanterii fac deliciu serii; privindu-l pe acest bărbat plin de spirit și debordînd de energie, ce nu pierde ocazia de a se fotografia alături de G. Enescu și de Kemenov, nimeni nu ar fi bănuit în acea seară că volubilul vicepreședinte (deocamdată) al Consiliului de Miniștri se va afla, peste cîteva luni doar, în centrul luptelor din sfera înaltă a puterii.

• *Autorul va fi recunosător celor ce vor avea amabilitatea – sau, pur și simplu, dispoziția – de a-i transmite informații (directe sau mediate) legate de ARLUS, precum și celor ce-i vor semnala eventuale erori sau inadvertențe.*

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22”

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, fosta detinuți politici și veterani de război:

- Numai **5.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu;
 - Numai **4.500 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacție;
 - *Practic jumătate din exemplarele primite sînt gratuite.*
- Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:
- **6.500 lei** pe 3 luni (reducere 38%)
 - **6.000 lei** pe 3 luni (reducere 42%), în aceleași condiții.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: **Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.** Adevințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: **Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.**

VIRGIL NEMOIANU

Imitație și identitate

• Patologiile modului polemic: calcifierea iremediabilă a unor poziții care altminteri ar fi fost mai tolerante • Retragerea țepoasă în propria identitate am observat-o la sute de oameni sosiți în America • Nu se strecoară câteodată în paginile unora din partizanii mimetismului un ton aproape obsecvios, care amintește de cel rezervat măreței vecine de la răsărit? • De unde vrea societatea românească să imite și ce anume vrea să păstreze? • Imitația inteligentă nu e un lucru de sfială și jenă • Pentru a fi europeană, societatea românească are nevoie să reflecteze asupra dinamicii discontinuităților și repetărilor sale •

Unde cred că nu au dreptate cele două poziții intrate în competiție

Să încep prin a mă autocita. Vorbind despre polemica dintre doi oameni a căror inteligență și a căror statură morală le privesc cu admirație (polemică desfășurată în bună parte chiar în paginile revistei „22”), spuneam cu anume regret și nedumerire: „de partea cui mă găsec eu? Stau, reflectez, nu ajung la nici o concluzie, parcă fiecare are dreptate. Știu și de ce am impresia asta: pentru mine, adevărul este un câmp semantic, cu tensiunile și dinamicile sale interioare, cu multitudinile sale de relief, iar nu o „linie”, nici un set de propoziții”. Asta în Dilema, prin februarie 1996.

Nu mi-am schimbat de atunci incoace părerea. Aș vrea să-mi permit însă acum să o completez, prezentând pe scurt și fața cealaltă a medaliei, adică să explic unde cred că nu au dreptate cele două poziții intrate în competiție. O paranteză întâi. Să spun din capul locului că, deși consider polemica, dezbateră, disputa un lucru sănătos pentru orice comunitate și pentru orice individ, nu rămân orb la patologiiile posibile (și frecvente chiar) ale modului polemic: mai cu seamă faptul că pe această cale se poate ajunge la o învîrtoșare, uneori la o calcifiere iremediabilă a unor poziții care altminteri ar fi fost mai flexibile, mai sănătozdezordonate, mai tolerante. Închid paranteza.

Un șoc cultural: traumatizarea în fața modernității

Pe de o parte, găsim deci rezervele față de rivna de a produce similitudini ale lumii vestice în spațiul carpato-dunărean. În America, mai ales, vizitatorii au adesea reacții alergice, să nu spun acerbe, la adresa lumii de care se ciocnesc acolo întâia oară. La tineri sau bătrâni, bărbați sau femei, e vorba de manifestări ale unui „șoc cultural”, de traumatizare în fața modernității în forma sa radicală – în fond, de teamă în fața unui viitor necunoscut, cu toate nesigurantele sale. Consecința e o retragere țepoasă în propria identitate. Sindromul acesta nu e defel neobișnuit. Am suferit eu însumi de el la vremea sa, de asemenea l-am observat la literalmente sute de oameni de toate stările și de toată mina, sosiți în America – în trecere sau ca să se așeze acolo. Nu mă refer aici numai la români sau la est-europeni: la aceștia, în fond, „șocul cultural” ar fi lesne de înțeles, simplu de scuzat, dat fiind izolarea brutală în care trăiseră și modul de viață anormal, impus de comunism. Nu, este vorba aici de oameni de pe toate continentele, nu în ultimul rând de oameni din Europa de Vest, pe care i-am văzut reacționând la fel de alergici în fața democrației radicale a Americii. Îmi vine greu s-o uit pe tînăra doctorandă franceză (notați bine: franceză), inteligentă și cultă, învingătoare în aprigul obstacol al examenelor de agregatie, care, după câteva luni de neîntreruptă criză de nervi, de lacrimi de ostilitate, a preferat să-și întrerupă studiile și să se întoarcă în țara natală. De ce m-aș mira atunci de rezervele și de suspiciunile intelectualilor estici, fie ei și bine intenționați și inteligenți în fața aceluiași spectacol?!

Tonul partizanilor mimetismului

Pozițiile părții potrivnice au și ele defectele lor. Sigur, ar fi nedrept să mă opresc asupra cazurilor mai caraghioase: ignoranța pretențioasă, proslăvind totemai cele mai disputabile și mai nocive aspecte ale societății americane (mă refer aici la Liviu Andreescu, în cutare număr din „22”). Dar chiar și la nivelul teoretic mult mai elevat al polemicii de la care porneam exaudă parcă uneori o anume rigiditate, o impoziție neiertătoare a pildelor oferite de lumea euro-atlantică, o insistență ca acestea să fie preluate mecanic, fără cea mai mărunțată modificare. Nu se strecoară câteodată în paginile unora din par-

tizanii mimetismului un ton aproape obsecvios cînd e vorba de acest Apus contemporan? (un ton care, mie unuia, îmi amintește neplăcut de cel pe care odinioară alții îl rezervau – sigur, infinit mai grosolan, mai servil – măreței vecine totalitare de la răsărit).

Mă rog, s-ar prea putea ca părerile acestea să fie subiective, bazate pe prejudecățile de care, firește, nu sînt nici eu mai scutit decît oricare altul. Vreau să iau însă aceste obiecții la scrisul unor oameni, pentru care (repet) nu am decît cea mai înaltă stimă, ca punct de pornire pentru o reflexie pe o temă ceva mai largă. Este vorba, în fond, în această dispută

(ca și în altele, la nivel ceva mai coborît, pe care le observi în presă sau în recenta campanie electorală) de o chestiune de maximă gravitate și importanță pentru societatea românească. Este vorba de întrebarea: cum vrea această societate, cum vrea această comunitate să se reconstruiască pe sine, să se reînvețeze? Cum vrea ea să se definească în viitor, de unde vrea să imite și cit, ce vrea să păstreze din propriul trecut și, în fond, din care anume dintre trecăturile multiple ale istoriei românești vrea să aleagă mai mult și mai cu atenție? Este vorba, așadar, de o variantă modernă a discursului despre imitație și identitate care îi preocupă insistent, de 200 de ani (probabil de mai de mult încă), atât pe intelectualii români, cit și păturile politice ale societății. Acum, ca și odinioară, spectrul părerilor se extinde de la cei care resping înverșunat orice referință la alteritățile dinamice ale vecinilor occidentali pînă la cei care, dimpotrivă, setoși de identificare și integrare, caută să impună cu sirguincioasă insistență o sincronizare absolută cu valul cel mai recent al dinamicii vestice. Au o doză de dreptate și unii și ceilalți, dar greșesc (neintenționat, cred) atunci cînd aleg nivelul referențial la care vor să raporteze situația românească.

Cu cine ne aliniem și pe cine vrem să imităm

Într-adevăr, ambele părți par să creadă că problema este mai curînd politică decît socio-culturală. Cu alte cuvinte, totul se petrece ca și cum prioritatea absolută ar fi cea a alinierii la cadrul actual, de recentă, de ultimă oră a comunităților apusene. Îi incumbă, firește, omului politic să reacționeze prompt la cutare criză sau la o constelație specifică

PE MARGINEA POLEMICII DINTRE GABRIEL ANDREESCU ȘI OCTAVIAN PALER

de circumstanțe concrete. Societatea în ansamblu ei însă are de-a face cu treburi mai serioase, iar comentatorul chibzuit se va arăta mai preocupat de acestea din urmă.

România, de pildă, vrea să se „integreze” – dar cu cine și cu ce? Lumea aceasta „euro-atlantică” e, în fond, o abstracțiune: situația din Portugalia diferă radical de cea din Norvegia, între Franța și Statele Unite trec mult linii groase de demarcație, interesele Canadei nu sînt aceleași ca ale Greciei și așa mai departe. Cu cine ne aliniem, pe cine imităm? Sau dimpotrivă: cu cine nu ne aliniem, pe cine nu imităm? Încă mai serios. Care Occident este cel care ne stă drept exemplu? Primii treizeci de ani de după al doilea război mondial au fost marcați, în mai toate statele apusene, prin programe sociale masive, printr-un anume intervenționism în economie, prin accentuarea ideilor de progres colectiv și de justiție socială. După 1975, după 1980, capitalismul și liberalismul se reafirmă cu mare energie, individualismul și competiția trec pe primul loc. Președintele american, conducător al unui partid de centru-stînga, proclamă ritos: „era intervenționismului guvernamental („big government”) a luat sfîrșit”, iar partidele social-democrate ale Europei se convertesc fără ezitări la principiile respectului față de piață. Nici nu mai vorbesc de straturi puțin mai vechi, de lumea „tronului și altarului”, de Europa cavalerescă, nu mai puțin reale decît cea socio-liberală și egalitară de după război. La urma urmelor, pînă și cei îndrăgostiți de dictatură și șovinism se pot referi (din păcate!) prea adesea la exemple apusene mai vechi sau mai noi! Schimbări în fiecare secol, în fiecare deceniu: care dintre acestea se cuvin alese pentru „integrare”?

Numai răspunsul la această întrebare constituie temelia pe care apoi se construiesc (mai bine sau mai sovăielnic) structurile ideologice ale partidelor românești.

Modelul trebuie să fie dinamica acelei lumi

Răspunsul meu propriu caută să schimbe puțin direcția dezbaterii. Mă socotesc un foarte decis partizan al integrării și chiar al alinierii sociale și istorice, nu văd nici un motiv pentru care imitația inteligentă ar fi lucru de sfială și de jenă. Dar nu cred că o comunitate socială și sfetnicii ei ar trebui să se simtă obligați să aleagă între un moment istoric efemer sau altul, între o variantă a euro-americanismului sau alta, iar apoi pe cea aleasă să o copieze cu fidelitate fanatică. Modelul nu poate și nu trebuie să fie unul static (poziția euro-atlantică de la ora X în ziua Y), ci mai curînd dinamica acestei lumi, mișcarea și dezvoltarea ei, felul în care a înaintat și s-a comportat istoric vreme de secole. Dacă imitația merge spre ansamblul istorico-geografic al unui mod de civilizație, atunci nu mai e nevoie ca lumea românească să recurgă la abandonuri dureroase ale propriei identități, nu mai e nevoie de adaptări grozesti (și, pînă la urmă, ineficiente) în detalii. Efortul intelectual și politic se îndreaptă spre o Europă „ideală” dacă vreți, dar mai completă în toate structurile ei istorice. Exemplul vrednic de urmat este cel al unei culturi abundente și ingenioase, al unui respect (mereu schimbat, mereu același) pentru demnitatea persoanei umane, al unei diversități amețitoare și tenace susținute, al libertății ca ghid suprem în relațiile dintre oameni, al deschiderii creatoare spre potențialul transcendenței (mai curînd decît supunerea oarbă la vreo imagine fixă a acesteia), al căutării neobosite de noi raporturi între material și ideal. Exemplul acesta nu numai că permite, dar chiar pretinde imperios o anume încredere în propria identitate. Pentru a fi cu adevărat europeană, societatea românească are nevoie să reflecteze asupra propriilor surse și manifestări, din nou, în dinamica lor. Tocmai discontinuitățile și reluările repetate, imperfecte ale istoriei românești oferă prilejuri excelente de a stabili rime potrivite și interesante.

Din America vin și impulsurile negative, și serurile tămăduitoare

Dar cum stau lucrurile cu lumea transoceanică?, mă veți întreba. Oare nu este aceea prea îndepărtată pentru ca o sincronizare să mai fie posibilă? Mă voi

(Continuare în pagina 18)

Imitație și identitate

(Continuare în pagina 17)

delecta poate altă dată cu un răspuns mai pe-ndelete. Acum, pe scurt, să spun atât. Personal, ca mai toți americani, sint foarte critic față de societatea în care trăiesc. Merg mai departe și spun fără ocolișuri că la ora actuală, după prăbușirea pericolului bolșevic, cele mai negative impulsuri din lume (vulgarități, asprimi, nivelări) tocmai din direcția Americii vin. Numai că, totodată, serurile tămăduitoare, energiile compensatorii, soluțiile cele mai iscusite, reacțiile cele mai decise tot de acolo vin. Spre deosebire de mai toate societățile lumii (vai, nici cele vest-europene nu pot fi cu totul excluse aici!), lumea americană are o fundamentală vitalitate și efervescență. Răul și binele se înfruntă sau se-nghiontesc acolo la tot pasul. Mă lasă cu totul perplex acei care (în Canada, în Europa de Vest, în America de Sud sau în lumea arabă) condamnă cu glas mare „colonialismul american” sau „hegemonia americană”, dar în același timp admiră slugarnic și își asimilează părțile cele mai îndoielnice sau maligne ale lumii pe care o blestemă. (Americani înșiși procedează tocmai dimpotrivă.)

Racordarea la energia mereu reinnoită

Ei bine, speranța mea secretă este că această vitalitate, această capacitate de a negocia cu propria răutate și de a construi viguroși anticorpi ia naștere azi și în zonele fostului imperiu comunist. Poate că cine știe? – o binevoitoare Providență vrea să compenseze nițel îndelungatele suferințe ale celor din această nfericită parte a lumii și să le ofere o altă șansă. Nu e cu totul probabil ce spun (parcă nici mie nu-mi vine să cred), dar cel puțin nu e nici cu totul absurd. Ochiul binevoitor poate distinge câteva semne vitale incurajatoare, atât în Rusia, cât și în Europa de Est, poate tocmai pentru că aici e foarte puțin de pierdut. Un astfel de mod de racordare la modelul american ar fi cel mai fericit dintre toate: o racordare nu la forme, ci la energia mereu reinnoită, dispersată, egoistă, voioasă și indignată totodată a universului uman din America de Nord.

În România însăși, sigur, viitorul depinde de oameni (sau să le spunem alegători?) – dar măcar articularea și rostirea unor țeluri și căi ale societății și ale culturii le revine celor pe care îi numeam mai sus „sfetnici ai națiunii”, oameni ca Mihai Șora, Șt. Aug. Doinaș, Adrian Marino, Al. Paleologu și Octavian Paler, ca Gabriela Adameșteanu sau Zoe Petre, ca Andrei Pleșu, Gabriel Andreescu, Andrei Marga și Mihai Zamfir sau chiar mai tineri, ca Sorin Antohi, Aurelian Crăiuțu, H.-R. Patapievi, Stelian Tănase și Andrei Cornea (mă mulțumesc cu exemple, n-am pretenția de a fi exhaustiv; și-așa, deasupra tuturor acestora l-aș fi pus de defunctul Corneliu Coposu sau pe Regele Mihai). Pe câte îmi pot da seama, în gândirea celor mai mulți dintre cei pomeniți se pot recunoaște destule elemente care nu contrazic defel criteriile și judecățile exprimate mai sus.

Bethesda, MD, noiembrie 1996

(Subtitlurile aparțin redacției)

Tirgul de carte GAUDEAMUS

27 noiembrie 1996, Casa Radio. Foarte multă lume, de toate vârstele, chiar și grupe de elevi din ciclul primar; aglomerație la microfoane, în cele două puncte de lansare. Camere de televiziune puține, în schimb, numeroși ziariști, scriitori; la bar se organizează ad-hoc mese rotunde și mini-cenacluri pe teme de cultură. Anca Dumitrescu, director executiv la Grupul Editorial ALL, s-a dedicat organizării Tirgului; ni-l prezintă, succint: „Pentru Gaudemus, ediția a III-a, au conlucrat strâns Societatea Română de Radio, Grupul Editorial All și Societatea Euromedia. Deși încă suferind, Mircea Nedelciu s-a implicat cu toate forțele în organizarea acestei manifestări culturale, dar și de oportunitate pentru afaceri, dialog editor-autor etc. Primul record înscris anul acesta ar fi participarea a 93 de edituri, față de 83 în 1995 și 64 în 1994. Pe parcursul celor 5 zile (27 noiembrie-1 decembrie), vor avea loc 170 de lansări de carte, cite una la fiecare 8 minute – iată un alt record. Vom

atinge, fără îndoială, și recordul de vizitatori – după cum vedeți, e mare aglomerație, ceea ce ne bucură profund; cultura învinge!”

Scriitorul Mircea Sântimbreanu este președintele onorific al Tirgului. Fiecare zi își are amfizionul ei: Cătălin Târlea, miercuri; Ilie Șerbănescu, joi; Paul Grigoriu, vineri; Florin Iaru, sâmbătă; George Pruteanu, duminică. Vedetele Gaudemus sint editurile implicate în procesul publicării de manuale alternative (ALL se situează pe primul loc, cu 10 manuale câștigătoare la licitație). Atmosfera e caldă și animată. Marea majoritate a editorilor sint mulțumiți de organizare; cite unul protestează: „Noi meritam standul ocupat de cutare!”, „Unde-i microfonul?”, „De ce se încălță – sau se încurcă – spațiul acordat lansărilor?” Georgeta Dimisianu, directoarea editurii Albatros, rezumă semnificația momentului: „Orice tirg de carte e o dovadă că în România interesul pentru carte a rămas viu, în pofda greutăților prin care trece astăzi societatea noastră. Salvarea vine și prin carte – nu dintr-aceea de succes ieftin, să apelăm la cartea de valoare!”

DIANA TURCONI

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

NOUȚĂȚI HUMANITAS
pentru cadourile dv. de
Sărbători:

JEAN DELUMEAU
Religiile lumii

Completați-vă neapărat lista cumpărăturilor pentru Sărbători cu acest impresionant volum colectiv coordonat de profesorul Jean Delumeau, apărut într-o superbă ediție Humanitas. Fiecare din capitolele sale prezintă cite o fațetă a mozaicului de credințe religioase existente astăzi în lume: creștinismul • iudaismul • islamul • hinduismul • jainismul • religia sikh • budismul • daoismul • confucianismul • șintoismul • religiile Africii negre. Ultimele capitole trec în revistă două tendințe caracteristice modernității: extremismele religioase și spiritul religios difuz (736 pp., 34.900 lei).

Din numerele viitoare

- **Interviu cu Mugur Isărescu, guvernatorul Băncii Naționale** • Șerban Orescu: „Auspiciile noului guvern” • Andrei Oșteanu, recenzie la cartea „Eros, magic și asasinarea profesorului Culiuanu”, de Ted Anton • Anchete despre scumpirea medicamentelor și de ce vor tinerii să emigreze
- **George Soros: „Poate Europa să avanseze?”**
- **Christoph Bertram: „Despre integrarea euro-atlantică”** • Supliment gratuit: „Forumul culturii”
- **Interviu cu Mihai Nasta, Charles King (Universitatea Georgetown, SUA)**
- **Virgil Nemoianu și Mircea Martin: „Despre imaginea României în lume”**
- **Gabriela Adameșteanu: „Festivalul de la Die”**
- **Erwin Kessler: „Un pictor de altădată”**

„22” PE INTERNET

Începând din această săptămână puteți citi pe Internet cele mai importante articole din revista „22” la adresa: <http://www.sfos.ro/culture/22/>

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitând la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunându-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:

(pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițând un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în puțință acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunța exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presa neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

POLIROM

ULTIMELE APARIȚII

Stelian Tănase
Revoluția ca eșec
Elite & Societate

Françoise Thom
Sfârșitul comunismului
Traducere de Gabriela Gavril
Cu o prefață de Liviu Antonesei

Jean Baudrillard
Strategiile fatale
Traducere de Felicia Sicoie

Paul Ricoeur
Fenomenologie și teologie
Traducere: Nicolae Ionel
Postfață: Ștefan Afloroaei

Gabriel Andreescu
Naționaliști, antinaționaliști...
O polemică în publicistica românească

Nikolai Berdiaev
Sensul istoriei
Traducere: Radu Părpăuță
Studiu introductiv: Ilie Gyuresik

Comenzi la CP266, 6600, Iași Tel & Fax: (032)-214.100; (032)-214.111; Internet: www.nordest.ro/shopping/books/poliorom/poliorom.htm; E-mail: poliorom@mail.cccis.ro

Cartile pot fi procurate și de la Librăria Humanitas din întreaga țară

